

JOURNAL OF MIDDLE EAST PERSPECTIVES

Cilt / Volume: 2 Sayı / Number:1
Aralık / December 2023

ISSN: 2822-5120

Middle East Perspectives

2023 Aralık / December 2 (1)

Middle East Perspectives, hakemli, basılı ve elektronik bir dergidir.
Yılda 2 kez (Haziran-Aralık), Türkçe ve İngilizce dillerinde yayınlanır.
Dergide yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

İmtiyaz Sahibi: Prof. Dr. Yavuz Demir
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Prof. Dr. Cem Harun Meydan

Baş Editör: Prof. Dr. Cem Harun Meydan
Editör: Dr. Öğretim Üyesi Aziz Balcı

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Cem Harun Meydan
Doç. Dr. Başar Baysal
Dr. Öğr. Üyesi Handan Akkaş
Dr. Öğr. Üyesi Aziz Balcı
Dr. Öğr. Üyesi Görkem Erdoğan
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Saki Demirel
Dr. Öğr. Üyesi Sema Yurduşen

Alan Editörleri

Doç. Dr. Başar Baysal
Dr. Öğr. Üyesi Handan Akkaş
Dr. Öğr. Üyesi Aziz Balcı
Dr. Öğr. Üyesi Görkem Erdoğan
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Saki Demirel
Dr. Öğr. Üyesi Sema Yurduşen
Dr. Öğr. Üyesi Yakut Akbay

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Yavuz Demir (Ankara Bilim Üniversitesi)
Prof. Dr. Onur Özsoy (Ankara Bilim Üniversitesi)
Prof. Dr. Haldun Yalçınkaya (TOBB ETÜ)
Prof. Dr. Tanık Tuncay (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Şennur Tutarel Kışlak (Ankara Üniversitesi)
Dr. Mathew H. Charles (Universidad del Rosario)
Dr. Clare Morgan (University of Oxford, Kellogg College)
Dr. Robert D. Vivian (Alma College)

Sekreteryaya & Redaksiyon

Arş. Gör. Arzu Büşra Kumbaroğlu
Arş. Gör. Yelda Yenel
Arş. Gör. Mustafa Çağrı Aykaç
Arş. Gör. Yağmur Akcan
Arş. Gör. Melike Çakır

Grafik Tasarım: Netvizyon MediaPark Ajans

Yayın Türü:

Basılı ve Elektronik Süreli Yayın

ISSN: 2822-5120

Adres: Çamlıca Mah. Anadolu Bulvarı No: 16A/1 Yenimahalle/Ankara

Telefon: +90 (312) 397 01 50 / 444 22 28

E-Posta: mep@ankarabilim.edu.tr

Web: <https://ankarabilim.edu.tr/sayfa/middle-east-perspectives>

İçindekiler / Contents

Editörden / From the Editor

Prof. Dr. Cem Harun Meydan'ın Sunuşu.....1

Makaleler / Research Articles

NATO's Changing Role and Türkiye: Security Dynamics and Evolution of Relations
.....2-51

NATO'nun Değişen Rolü ve Türkiye: Güvenlik Dinamikleri ve İlişkilerin Evrimi
Aziz Armutlu

Türkiye ve Avrupa'ya Yönelik Yeni Bir Tehdit Olarak Afganistan Bağlantılı
Uyuşturucu Trafığı.....52-90

Afghanistan-Related Drug Traffic as a New Threat to Turkey and Europe

Levent Ersin Orallı, Bülent Atasever, Zeynep Hazal Tuzluca, Dinçer Alptekin, Zelal Özdemir

Editörden

Değerli Okuyucularımız,

Middle East Perspectives dergisi, kısa zamanda önemli ilerleme kaydeden üniversitemizin sosyal bilimlerin tüm alanlarından çalışmaları kabul eden akademik dergisidir. Dergimizin yayın hayatında üçüncü sayısını çıkarıyor olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Dergimiz, ulusal ve uluslararası dizinlerde taranmaktadır.

Bu sayımızda iki makale bulunuyor.

Aziz ARMUTLU, "NATO's Changing Role and Türkiye: Security Dynamics and Evolution of Relations" başlıklı makalesinde, Soğuk Savaş sonrası dönemde Nato ve Türkiye ilişkilerini değişen bağlamsal faktörleri göz önünde bulundurarak incelemiş, küresel değişimlere rağmen Türkiye ile NATO arasındaki iş birliği ve diyalogun, ittifakın güvenlik tehditleriyle başa çıkma ve uluslararası sahnede etkili olma yeteneğini şekillendireceğini öne sürmüştür.

Levent Ersin ORALLI, Bülent ATASEVER, Zeynep Hazal TUZLUCA, Dinçer ALPTEKİN ve Zelal ÖZDEMİR, "Türkiye ve Avrupa'ya Yönelik Yeni Bir Tehdit Olarak Afganistan Bağlantılı Uyuşturucu Trafiği" isimli makalelerinde, dünyada yasa dışı afyon tüketiminin %80'ini karşılayan Afganistan'daki uyuşturucu trafiğini ele almış, yeni gelişmekte olan Afgan uyuşturucu trafiğinin uluslararası boyutu ve varabileceği noktaları analiz etmişlerdir.

Bilimsel çalışmaların tüm ilgililere kolaylıkla ulaşabilmesinin öneminin bilinciyle dergimizin uzun soluklu bir yayın hayatı olması gayreti içindeyiz. Dergimize üniversitemiz İnternet sayfası ve DergiPark üzerinden ulaşabilirsiniz.

Değerli yazarlarımıza ve değerlendirme sürecinde yer alan hakemlerimize gayret ve emekleri için teşekkür ediyor, çalışmaların ilgili tüm taraflara faydalı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Cem Harun MEYDAN

NATO's Changing Role and Türkiye: Security Dynamics and Evolution of Relations

Aziz Armutlu*

Abstract: The aim of this study is to analyse the structural and functional transformation of NATO in the post-Cold War period and the changes in Türkiye's position within the alliance. NATO has focused on new threats and transformed by playing an active role in areas such as the fight against terrorism, regional conflicts and global security threats. In this process, Türkiye, while maintaining its NATO membership, occasionally experiences disagreements within the alliance. The change in NATO's role and Türkiye's position has been reshaped by the interaction between historical and geopolitical factors and security concerns. Türkiye is a strategic actor with its geographical location and military capacity. Türkiye's purchase of S-400 air defence systems from Russia has raised compatibility and security concerns within the alliance. Nevertheless, the historical ties and common security interests between Türkiye and NATO have kept relations unbroken. In conclusion, despite global changes, cooperation and dialogue between Türkiye and NATO will shape the alliance's ability to deal with security threats and be effective on the international stage.

Keywords: NATO, Türkiye, Security, Alliance, Allied Relations

NATO'nun Değişen Rolü ve Türkiye: Güvenlik Dinamikleri ve İlişkilerin Evrimi

Öz: Bu çalışmanın amacı, NATO'nun Soğuk Savaş sonrası dönemdeki yapısal ve işlevsel dönüşümünü ve Türkiye'nin ittifak içindeki konumundaki değişimleri analiz etmektedir. NATO, terörizmle mücadele, bölgesel çatışmalar ve küresel güvenlik tehditleri gibi alanlarda aktif rol oynayarak yeni tehditlere odaklanmış ve dönüşüme uğramıştır. Bu süreçte Türkiye, NATO üyeliğini sürdürmekle birlikte, ittifak içinde zaman zaman görüş ayrılıkları yaşamaktadır. NATO'nun rolündeki değişim ve Türkiye'nin konumu, tarihi, jeopolitik faktörler ve güvenlik kaygıları arasındaki etkileşimle yeniden şekillenmiştir. Türkiye, coğrafi konumu ve askeri kapasitesiyle stratejik bir aktör konumundadır. Türkiye'nin Rusya'dan S-400 hava savunma sistemleri alması, ittifak içinde uyumluluk ve güvenlik kaygılarını artırmıştır. Buna rağmen, Türkiye ve NATO arasındaki tarihi bağlar ve ortak güvenlik çıkarları ilişkilerin kopmamasını sağlamıştır. Sonuç olarak küresel değişimlere rağmen Türkiye ile NATO arasındaki işbirliği ve diyalog, ittifakın güvenlik tehditleriyle başa çıkma ve uluslararası sahnede etkili olma yeteneğini şekillendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Türkiye, Güvenlik, İttifak, Müttefik İlişkileri

Received/Gönderim 01. 11. 2023 – Accepted/Kabul 08.12.2023

* PhD Candidate, Hasan Kalyoncu University, Graduate Education Institute, E-mail: aziz.armutlu@std.hku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2838-7588

Atf Bilgisi / Citation: Armutlu, A. (2023). NATO's Changing Role and Türkiye: Security Dynamics and Evolution of Relations. *Middle East Perspectives*, 2(1): 2-51.

Introduction

For thousands of years, states have struggled with each other to secure and further their existence. Unfortunately, states are not equal to each other in demographic, economic and military aspects and this makes it harder to accomplish security duties of states. Thus, states have always tried to counterfeit the greater ones via forming alliances. The history is full of such alliances but the most durable and institutionalized alliance in the history is the North Atlantic Treaty Organisation (NATO) which was founded in 1949 and has reached 31 members lately. Türkiye has been a member of NATO since its first expansion in 1952.

NATO, an international organisation, has tried to protect NATO alliance countries against all kinds of attacks by creating a unique bond between its member countries since its establishment in 1949 (Güleç and Kışman, 2021:130). However, with the end of the Cold War, the role and importance of NATO in the new world order started to be discussed. NATO, which was established during the Cold War against the Soviet threat, seemed to have lost its purpose and reason for existence with the dissolution of the Warsaw Pact. However, the following years have shown that NATO is still an important security organisation. Especially after the 11 September attacks, NATO started to take an active role in the fight against international terrorism.

NATO is a defence alliance established to ensure military and political cooperation between North American and European countries. NATO's main objective is to enhance the collective defence capabilities of its member states and to ensure common security. The main objective of the alliance is the "Collective Defence Clause", Article 5 of the NATO Treaty, which includes the commitment of other member states to come to the aid of one member country in the event of an attack on another. Moreover, Article 4 of the Brussels Treaty stipulated that in the event of an attack on a member state, the other states would pledge military and other assistance. However, the European states realised that their capacity to defend themselves against the Soviet threat without the support of the United States of America (USA). was inadequate and accepted that they needed a security organisation that included the USA. One of the most attractive aspects of collective security organisations is that an attack on one country is considered an attack on all alliance members (Karaca, 2022:29).

NATO plays an important role in ensuring international security, maintaining stability and strengthening co-operation among member states. However, the relation between NATO and Türkiye is not as good as Türkiye wants it to be because of NATO's negligence of its security concerns. As a result of this relationship, there is always a

debate on departure of Türkiye from NATO despite the fact that these two share common grounds and need each other.

As one of the founding members of NATO, Türkiye has been trying to maintain its place in the alliance. However, Türkiye's position within NATO has become controversial in the post-Cold War period. There is a widespread view in Turkish public opinion that double standards have been applied against Türkiye during NATO's enlargement process. Following the 15 July 2016 coup attempt in Türkiye, NATO's attitude towards Türkiye continued to be negative. On the night of the coup attempt, a statement read on TRT screens stated that "the Peace at Home Council will fulfil its existing obligations with all international organisations, including the UN and NATO, and will take all necessary measures" (Hürriyet, 2016). In the aftermath of the coup attempt, there was a widespread belief among the Turkish public that NATO had supported the coup attempt. In the aftermath of the coup attempt, Türkiye strongly criticised the stance of Western leaders, especially NATO. The main reason for these criticisms is seen as the fact that Western countries were late in condemning this treasonous act that attempted to overthrow the elected legitimate government (Ercan, 2017: 17). Türkiye, which has not received sufficient support from its NATO allies, especially with regard to terrorist organisations such as the PKK and FETO, believes

that its security concerns are not given enough importance. Türkiye's decision to purchase the S-400 air defence systems was also met with reactions within NATO. In addition, the post-Cold War period has seen significant changes in NATO's role and structure. Türkiye, while maintaining its place in the alliance as a founding member, occasionally has differences of opinion with its NATO allies.

When the studies on this subject are analysed, Yost (1998), analysed NATO's new roles in international security in the post-Cold War era. Riecke et al. (2012), argue that NATO will be successful and achieve political stability in the regions if it expands its political space. To support this and help NATO gain influence, he concluded that innovative efforts towards better partnerships based on partners' needs is a prudent strategy. Demir (2021), states that NATO's greatest feature is that it renews itself and rapidly adapts to the conditions, and that due to this feature, NATO can protect security and stability against the global threats and risks of the 21st century, and that for this, it is important that the overlap between the strategic interests of the USA and the interests of Europe and the main powers on both sides of the Trans-Atlantic continue to believe in the existence of NATO. Demir also concludes that despite all these challenges, NATO will continue to play an important role in the establishment of peace and security in the 21st century.

Duman (2023), evaluates the consequences of leaving NATO and concludes that despite the problems of remaining in the Alliance, Türkiye will continue its membership unless a major problem arises. He concluded that this situation can be easily seen in the fact that Türkiye has made the process a bargaining chip for the membership of Sweden and Finland despite the negative picture.

From the very beginning, Türkiye has opposed the membership of these two countries to NATO when their applications for NATO membership came to the agenda. The main justification behind Türkiye's position is the alleged support of these two countries to the PKK terrorist organisation. In June 2022, at the NATO Summit in Madrid, Türkiye announced that it would support the membership of these two countries provided that bilateral agreements were signed with them. In this process, it was emphasised that the Republic of Türkiye was waiting to see the concrete steps to be taken within the scope of the tripartite agreement (Karaca, 2022:73).

A review of existing studies reveals that although NATO's post-Cold War transformation and enlargement process and Türkiye's relations with NATO in this period have been analysed separately, a comprehensive study that examines the causal relationship between these two phenomena in a holistic manner is missing in the literature. Analysing the interaction between NATO's structural and functional

transformation in the new era and Türkiye's changing position is a necessity for a better understanding of both the alliance's evolution and Türkiye's special position.

In this study, we wish to explore the nature of an alliance, discuss the grounds and future of NATO and debate whether Türkiye should leave the organisation or not. In this sense, how did the transformation in the structure and function of NATO in the post-Cold War period affect Türkiye's position and role within the alliance? An answer to this question will be sought.

The aim of this study is to analyse the transformation of NATO in the post-Cold War period and to reveal the changes in Türkiye's position and role within NATO in this process. Analysing the post-Cold War transformation of NATO and the changes in Türkiye's position in this process is of great importance in terms of understanding both the structure and function of the alliance in the new era and Türkiye's security policies.

In the first part of the study, the question of what is an alliance will be answered. In the second part, the history of NATO and its changing role after the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) will be discussed, and in the last part, Türkiye's relations with NATO and whether Türkiye should leave NATO will be discussed. The structure of the study will be addressed by focusing on the creation of the

concept of alliances, an examination of NATO's history, and then Türkiye's engagement with the organisation. It is also to provide a comprehensive analysis to help readers understand the complexities surrounding alliances, the role of NATO and the unique situation of Türkiye's membership.

What is an Alliance?

The phenomenon of alliance is so broad and sophisticated that it can be associated with many dichotomies in international relations such as war-peace, conflict-cooperation, chaos-order. It is impossible to tell the story of mankind from the past to the present or to write a Political History without mentioning alliances. Although the aims, motivations, institutionalisation levels, qualities and quantities of each alliance are different, it is possible to encounter alliance formation in every period of history. For this reason, the subject of alliances is one of the most important fields of study in the discipline of International Relations (Demirkılınç, 2023:220).

For Walt (1987:12), "an alliance is a formal or informal arrangement for security cooperation between two or more sovereign states." According to Modelski (1963), alliances play a particularly important role in the international relations literature. With this important role, alliances can shape the balance of power between states and have a major impact on international politics. They can also

play a critical role in resolving international crises and preserving peace. Therefore, the study and analysis of alliances are fundamental to the understanding of international relations.

Walt (1987:17) described alliance formation under five categories, the first two categories stem from a threat and in case of a threat states either balance or bandwagon to cope with the aggressor. Balancing is “the proposition that states will join alliances in order to avoid domination by stronger powers lies at the heart of traditional balance of power theory (Walt, 1985:5)”. Bandwagoning is, on the other hand, the proposition that states “ally with rather than against the dominant side (Walt, 1985:6)”. Another category of forming an alliance is ideology-based in which states with the same political, cultural or other different common background form an alliance (Walt, 1987:33). Foreign aid that Walt (1985:27) described as ‘bribery’ is also another category of alliance formation. According to Walt (1987:41), “the provision of economic or military assistance can create effective allies, because it communicates favorable intentions, because it evokes a sense of gratitude, or because the recipient becomes dependent on the donor”. The last category of alliance formation is transnational penetration which can be describes as “the covert or indirect manipulation of one state's political system by another (Walt, 1985:30)”.

Walt (1997) also discussed the endurance and termination of an alliance in his latter studies. For him (1997:158-164), an alliance ends because of ‘changing perceptions of threat, declining credibility and domestic politics (demographic and social trends, domestic competition, regime change, ideological divisions).’ On the other hand, an alliance persists because of ‘hegemonic leadership, preserving credibility, domestic politics and elite manipulation, the impact of institutionalisation, ideological solidarity, shared identities and “security communities” (Walt, 1997:164-170).’ Walt’s analysis provides a comprehensive framework for understanding the complex interplay of factors that influence the fate of alliances. By categorising these factors into those that lead to termination and those that promote continuity, he offers insights into the various dimensions that shape the trajectory of alliances in international relations.

For an alliance, for differences not to be fatal, it is necessary that the parties respect each other’s concerns and that this respect is reflected in strategic discussions and concrete preparations. Unfortunately, the allies do not fulfil these conditions sufficiently. Although there is a strategic convergence within NATO, it still does not reflect a real sense of solidarity. The long-standing capability gap between the USA and its European allies has undermined the integrity of NATO as a whole and American support for the alliance for

decades (Riecke et al, 2012:25). This shows that coordination and interdependence within the alliance needs to be strengthened.

The Changing Role of NATO

After the Second World War, the USA and the Soviet Union emerged as the two major superpowers in the world. After the war, a political conflict emerged between these two great powers and the world system turned into a bipolar structure, with one pole consisting of the West and the other pole consisting of socialist states (Seferoğlu, 2019:71). The end of the Cold War had led to the expectation that the threat to the West would decline, thus reducing the need for NATO. However, in the mid-1990s, the inadequate capacity of institutions such as the UN or the EU to resolve regional conflicts brought NATO's importance back to the agenda. In this period, NATO restructured itself and updated its policies in order to adapt to the needs of the age and increased its effectiveness. Especially in 2002, by adding the fight against terrorism to its agenda, NATO assumed a global role and gained more importance with this role (Rieche, 2012:4). In the light of these developments, NATO's redefinition of itself in the 21st century and its active role in the fight against terrorism have reinforced the alliance's central role in global security and can be considered as an indicator of its adaptive capacity in the changing world order.

The most institutionalised and durable alliance is the NATO, created for both security and ideological purposes. The underlying matter that formed NATO is to make the line clear between the West and USSR as the expansion of Soviet Russia reached to the borders of Germany. After the end of the Second World War, the USA started a development campaign which was known as the Marshall Plan to rebuild the war-thorn countries and collapsed economies of those countries (United Kingdom, France, Belgium, Italy, Portugal, Ireland, Greece, the Netherlands, Luxembourg, Switzerland, Iceland, Austria, Norway, Denmark, Denmark, Switzerland, Türkiye and Sweden). Soviet Russia had not only involved in the Marshall plan but also did prevent its satellite states in joining the plan. The coup in Czechoslovakia, the success of the communist party in Italy, the attempted coup in Greece, and Soviet threats to Türkiye were all the reasons of the fear of the European countries but the alarming event occurred in Berlin when Soviet Russia blockaded the Western parts of Berlin in 1948 that led the first flame of the Cold War. Several European countries (Belgium, France, Luxembourg, Netherlands and United Kingdom) signed the Brussels Treaty in 1948 in order to form a collective security alliance which can be named as the prototype of the Washington Treaty. Meanwhile, the president of USA Henry Truman, was in search of persuading the congress to give up the historic isolationist foreign policy. The congress finally decided

to join an alliance outside the United Nations where that Soviet Russia could not veto (USA Department of State, 2019). NATO having 31 members today was established in Washington D.C. on 4 April 1949 after the signing of The North Atlantic Treaty (the treaty), also known as the Washington Treaty. The treaty came into force on 24 August 1949 and was amended on 22 October 1951 after Türkiye and Greece joined NATO. Once the USSR had been dissolved, the organisation was expanded by the new members from the former Soviet republics, former the Warsaw Pact members and from the former Yugoslavian republics.

NATO is both a political and security alliance as its “purpose is to guarantee the freedom and security of its members through political and military means (NATO, 2019)”. NATO is an international security organisation because it is established to settle disputes, promote peace, maintain security and prevent conflict. The most prominent feature of the agreement is its Article 5 which charges all members with defending any of its members if it is under an attack using any means including armed response under the condition of Article 51 of the Charter of the United Nations. It is also a political alliance that it promotes democracy by forcing its members to have some certain liberal features and institutions. Besides, NATO member states consult

each other in different forms of councils so as to cooperate and solve their problems.

International organisations, which are specific to the Cold War period, have felt the need to adapt to changing conditions. In the face of emerging developments, NATO, while maintaining its aim of ensuring the security of member countries, has also endeavoured to adapt itself to new conditions (Demir, 2016:236). NATO has demonstrated its ability to adapt to rapidly changing circumstances by reinventing itself more than once while maintaining its traditional missions. Due to these changes, there is a lack of unity among the alliance's members, which manifests itself as a lack of political will that prevents NATO from being equipped with the capabilities needed for an ambitious agenda. Without a clear consensus on the purpose of the Alliance, it is forced to focus on a limited number of tasks, while changes in the global strategic environment require greater openness and adaptability. This dilemma is exacerbated by the global financial and economic crises, which have led to uncoordinated reductions in defence budgets among NATO members (Riecke et al, 2012:25). The first change in NATO is its policies against the inclusion of former Soviet Republics to expand its liberal ideology to those countries.

However, in the aftermath of the Cold War, security understanding and strategies changed and issues such as human

rights violations and environmental problems started to be taken into consideration more as threat factors. In this period, the attacks of 11 September 2001 created a new breaking point and led to the diversification of threat factors. NATO, which was the main defence unit of the Western Bloc during the Cold War, experienced changes in its mission definition and field of application with the disappearance of the Soviet threat. New strategies and opportunities for co-operation against new threats began to be explored (Özer et al. 2010:568). In this process, NATO and other international organisations have focused on developing multilateral policies and cooperation to reshape the global security architecture.

In the aftermath of the Cold War, NATO's strategic concepts published in 1991, 1999 and 2010 were amended to focus on a security approach based on crisis management and cooperation with non-NATO countries, in addition to the alliance's main objective of collective defence. This new focus, with military interventions based on collective security rather than collective defence, represents an important change point that determines NATO's future and transformation process (Bağbaşıoğlu, 2020:367). The 2010 Lisbon Summit was a landmark event in which a new "Strategic Concept" was adopted for the period from 2010 to 2020. This strategic concept is called "Active Engagement Modern Defence" and has the main

characteristics of protecting member states against all threats, managing the most challenging crises and promoting international stability. It also emphasised the need to develop the capacity to cooperate more effectively with other organisations and nations in order to achieve these goals (NATO, 2012). These developments show that NATO has gained flexibility in the post-Cold War period, increasing its capacity to respond to global security challenges and adopting a broad security perspective by going beyond the traditional defence approach.

NATO's first military intervention under its new strategic concept took place during the disintegration of Yugoslavia, which resulted in Bosnia-Herzegovina's declaration of independence and Serbian intervention. NATO intervened to help Bosnia-Herzegovina by creating the stabilization Force (SFOR), which partly brought peace, but the timing and scope of the intervention are still controversial. Moreover, during the Kosovo crisis in 1999, Türkiye participated NATO's military operation and this intervention was notable as NATO's operation to provide security independently of the UN. Türkiye's strategic importance and alliance within NATO were of great value and Türkiye also participated in the Afghanistan operation following the Bosnia-Herzegovina and Kosovo interventions (Yalçın, 2019:38-39).

Hence the developments in NATO's history can be divided into three historical periods. The first period is the Cold War period, during which NATO's mission was quite clear: Deterring the Soviet Union. The second period is the period between the end of the Cold War and the 11 September attacks. In this period, NATO used military force for the first time in its history. After the 11 September attacks until today, the main characteristic of this period is that the security threat can now come from anywhere in the world. In addition, another important change in this period was the definition of the enemy. The enemy is no longer a state or a group of states, but none-state actors such as terrorist organisations. The USA president George W. Bush's global war on terrorism concept is the implementation of a policy that reflects this change in this period (Karaca, 2022:44-45). Since the first Strategic Concept in 1991, NATO has shown surprising flexibility in intervening in areas such as Bosnia and Kosovo to halt internal conflicts in the Balkans. This new mission went beyond NATO's "in-area" responsibilities and was formally recognised in the Strategic Concept adopted in 1999. Its military intervention in Afghanistan after the 9/11 attacks was among these new tasks and was confirmed in the Strategic Concept in 2010. In addition to these new missions, NATO has not hesitated to emphasise in all its Strategic Concepts the task of defence against conventional aggression. NATO needs to have the necessary

capabilities and resources to effectively fulfil these two core tasks (Karaosmanoğlu, 2019:21).

In 1999 and in 2004 some of the neighboring countries joined the organisation which expands the borders of NATO to Ukraine and Georgia. The other expansion came after the collapse of the Yugoslavia leaving a few states out of NATO. However, the 9/11 terror attack in USA created a new threat for the organisation: terrorism. Once the war on terror was declared by the president of USA, NATO members actively stood behind USA in accordance with the article 5 of the treaty. The war on terror changed the defensive nature of NATO to a more offensive organisation by directly involving in Afghanistan by using armed forces to combat the non-democratic countries to bring them democracy so as to promote global peace in compliance with a Kantian theory. The offensive nature of the organisation appeared in Iraq's invasion, independence of Kosovo and the civil wars of Libya, Syria and Yemen. Nevertheless, the threat from Russia is still valid for the organisation so that NATO has deployed soldiers in Estonia, Latvia, Lithuania and Poland in the biggest military exercise in 2017 (NATO, 2019). In short, it can be said that NATO played an important role in the end of the Cold War and assumed an important role in ensuring global security in the 1990s and 2000s, and that it largely succeeded in this task (Demir, 2016:237).

When the Cold War came to an end, one of the main questions on many fundamental issues, such as the North Atlantic Treaty Organization (NATO), was what the organisation should do in the new era now that it had lost the basic dynamic of its founding. In the debates on this issue, the number of those who argued that the organisation had lost the reason for its existence and that it was therefore pointless to continue its existence had increased. Today, however, NATO has undergone a remarkable transformation and has become a successful security organisation in conceptualising what is known as "soft security", an important component of inter-state relations such as energy security. As of now, rather than questioning the existence of the organisation, the issue of where to draw its borders is being debated (Pekşen, 2016:36).

Besides, as declared in NATO's 2010 Strategic Concept, "as long as nuclear weapons exist, NATO will remain a nuclear alliance (NATO, 2010:14)". The 2010 Strategic Concept is the main text of the change in NATO with the title "Active Engagement, Modern Defence." There three core principles of the organisation is defined as 'collective defense, crisis management and cooperative security' (NATO, 2010:7-8). NATO, on one hand, keeps its defensive role and it will, on the other hand, pursue a more offensive role by "a continuous process of reform, modernisation and transformation" (NATO, 2010:9)

as well as developing cooperation with non-member countries including Russia. As it is inferred from the 2010 Strategic Concept document, NATO do not foresee new roles in the world politics instead of termination for itself so that the threats from USSR has gone away.

Türkiye and NATO

Türkiye joined NATO in its first enlargement in 1952 after its establishment. NATO member states are committed to developing and maintaining the alliance's defence capabilities, protecting each other's territorial integrity and defending each other when their security is threatened (Sokullu, 2012:152). Türkiye is a full member of NATO and has faithfully fulfilled its obligations since 1952. Before becoming a member of NATO, Türkiye had already embraced democracy by adopting competitive elections in 1946. This shows that Türkiye is in a key position as a strategic actor in both regional security dynamics and transatlantic relations.

In addition to external factors such as the change in the balance of power of the international system after the Second World War, the Soviet threat, and events in Türkiye's region, internal dynamics such as Türkiye's need for military and economic aid and the maintenance of a multi-party democratic system also played a role in Türkiye's decision to join NATO (Demirkılınç, 2023:220). For Türkiye, the

decision to join NATO in 1952 was not only a way to satisfy its security needs against the Soviet Union, but also a way to gain a Western identity in the long process of modernisation. An assessment of Türkiye's 70 years of NATO membership shows that since 1952 Türkiye has not had everything it wanted and has even had significant differences of opinion with NATO members. However, despite all these disagreements and negativities, Türkiye has supported NATO policies for 70 years as the second most powerful country in NATO after the USA (Duman, 2023:402). In this period, Türkiye's decision to join NATO was seen as an effective protection strategy against the Soviet threat, in addition to international security concerns and the need to strengthen its defence capacity. Türkiye's move was also important as an indication of its commitment to western democratic values and the preservation of its multi-party democratic system. For Türkiye, NATO membership was not only a shield against external threats, but also a combination of internal and external dynamics that shaped the country's foreign policy. This decision can be seen as both a response to regional security concerns and a symbol of Türkiye's alignment with western values.

The focus of NATO strategy was initially on Germany and Western Europe. In this context, the role of the South Wing, including Türkiye, was of secondary importance. From a strategic point of view,

however, Türkiye's role was crucial. Türkiye's NATO membership made the Soviet industrial areas, energy resources and military zones vulnerable to the Alliance's surveillance in peacetime, while leaving them open to attack in wartime (Karaosmanoğlu, 2019:10). While accusations of "world hegemony" were made between the other sides, Türkiye had no difficulty in choosing its own side in this polarisation process (Criss, 2012:2). However, Türkiye's entry into NATO was motivated by contemporary concerns about the expansion of the Soviet Union's influence. Through the implementation of the Truman Doctrine, both Türkiye and Greece were assisted to counter Soviet threats and prevent their rapprochement with the Communist bloc. As a result, both countries became NATO members in 1952. In addition to contributing to the strengthening of the Western alliance, Türkiye's inclusion in NATO was also influenced by its considerable military capacity, which was of particular importance given the state of post-war European armies. Moreover, Türkiye's proximity to the Soviet Union played a key role in its NATO membership, as this proximity allowed Türkiye to provide about a quarter of the total intelligence gathered on Soviet activities. (Güvenç, 2015:103,105). This strategic advantage gave Türkiye a unique position within NATO and enabled the alliance to better understand Soviet actions and intentions.

Moreover, when faced with political uncertainties, decision-makers often learn from past experiences and consider options for joining or staying out of alliances. From a historical perspective, this approach is important in supporting our thesis. The NATO alliance not only strengthened Türkiye militarily, but also ended Türkiye's long search for belonging. Türkiye's process of joining NATO can be explained by drawing on lessons learnt from past antagonisms between Türkiye and the Soviet Union during the Second World War. Therefore, at the system level, the question "Why NATO?" can be understood in a broader context when considered in a historical perspective (Criss, 2012:3).

The events of 1989 in Eastern Europe created a wave of change across the world, particularly in Europe. In 1991, the withdrawal of the Soviet Union from the scene had a significant impact on many countries, including Türkiye. With the withdrawal of Soviet troops from the Eastern Bloc countries, it was claimed that NATO was no longer needed and therefore Türkiye's strategic importance or the strongest link connecting Türkiye to the West had disappeared (Armaoğlu, 2020:268). The events in Eastern Europe in 1989 and the collapse of the Soviet Union in 1991 led to major changes around the world, but in the process, claims were made that NATO had become

redundant with the collapse of the Soviet Union, Türkiye's strategic importance was questioned and some problems were caused.

Although Türkiye rendered all its duties towards NATO, the relationship between Türkiye and NATO has always been problematic for Türkiye. First of all, the acceptance of Türkiye had come after the Türkiye's participation in the Korean War, in other words by the expense of its soldiers' blood. After it had been accepted the organization, Türkiye advocated Western values among Middle Eastern and Balkan countries through Baghdad and Balkan pacts. Besides, Türkiye has participated in the international operations towards Afghanistan, Bosnia Herzegovina, Kosovo and Mediterranean Sea.

Türkiye demanded that NATO take a more active and interventionist role in ending the civil war in Bosnia and Herzegovina. Notably, it supported the 1994 Partnership for Peace (PfP) initiative, authorised the establishment of a training centre in Türkiye in 1998 and participated in NATO military operations in Bosnia and Kosovo. Furthermore, Türkiye joined the NATO Emergency Response Force, which was announced in Prague in 2002 and activated in Riga in 2006, and contributed militarily to NATO operations in many regions outside Europe (Oğuzlu, 2012:103). However, when it comes to the Türkiye's national security, Türkiye's concerns were ignored. The first

conflict was the 1974 Cyprus intervention when USA imposed a weapon embargo on Türkiye neglecting the Turkish concerns. Also, Türkiye's fight with ethnic separatist terrorist organisation was not supported by its NATO allies. Moreover, Germany imposed a weapon embargo on Türkiye blaming it for using the weapons against its citizens in 1990s.

With the Justice and Development Party (AKP) coming to power in the 2002, Türkiye's questioning attitude towards NATO became more pronounced. After the 11 September attacks, it became clear that NATO could no longer be a defence organisation limited to the European continent and new concerns began to emerge in Türkiye's approach to the alliance. The most important of these concerns was the risk of NATO's policies conflicting with Türkiye's "new" foreign policy approach. In order to reduce this risk, Türkiye started to contribute more to the determination of the alliance's policies and to adopt a critical attitude when necessary (Oğuzlu, 2012:104).

In the face of tensions with Greece, Syria, Armenia and, to a lesser extent, Iran, as well as PKK-related casualties, NATO has not provided effective support to Türkiye, which has fulfilled the Alliance's responsibilities since its inception. Nevertheless, Türkiye co-

operated closely with the USA within NATO and supported its enlargement strategies (Gürkan, 1997:480-481).

After 9/11, Türkiye attached importance to cooperation with NATO in the fight against terrorism and provided support to operations carried out in line with NATO's Article 5. However, the lack of support from NATO in 2003, prior to the USA invasion of Iraq, led to increased scepticism towards NATO in Türkiye. Before the Second Gulf War, Türkiye's request for protection against Weapons of Mass Destruction (WMD) was not met due to the negative attitudes of some European countries. This situation showed that Türkiye was still at risk of not receiving the support it expected from NATO. Nevertheless, Türkiye did not withdraw from NATO and continued to contribute to the organisation. Moreover, the "model partnership" process between the USA and Türkiye and the PKK and FETO issues affecting Türkiye's foreign policy have become the main issues determining Türkiye's relations with the West and NATO (Ataman, 2017:48; Çelik, 2023:107; Kardemir, 2021:96; Kibaroğlu, 2017:12). Another realm of conflict is Türkiye's air defense concerns. The issue first came into agenda during the Gulf War when Türkiye wanted to deploy Patriot missiles in the country that was encountered with unwillingness of NATO allies.

Recently, it has been reported that Türkiye's credibility towards NATO has decreased and the organisation has started to be perceived as a threat to Türkiye's national unity and integrity. This perception increased especially after the FETO coup attempt on 15 July 2016. A significant part of the Turkish public believes that NATO was behind this attempt. Moreover, there is a prevailing view that NATO has provided insufficient support to Türkiye in its fight against PKK, DAESH and FETO. The scandal at the "Trident Javelin" NATO exercise in Norway in 2017 and the timing of Türkiye's purchase of S-400 missiles from Russia further reinforced this negative perception (Kibaroğlu, 2017:8; Yiğittepe, 2018:281).

The 15 July 2016 coup attempt and the allegations that FETÖ was behind it have further questioned Türkiye's relations with NATO. Especially the patronage of FETÖ leader by the USA has reinforced this situation. In addition, the support given to FETÖ members in NATO, the lack of sufficient support from allied countries to Türkiye's security problems, the USA support for the PYD/YPG-PKK in Syria and Türkiye's rapprochement with Russia are among the main reasons for the tension in Türkiye-NATO relations (Özalp, 2018:418; Yiğittepe, 2018:218).

After the 15 July 2016 coup attempt, a negative perception of NATO has increased in Türkiye. The references to NATO in the coup

declaration reinforced the belief among the Turkish public that the organisation supported the coup. Moreover, the delayed reactions and inadequate support to Türkiye by Western allies, especially the USA, Germany, the UK, the UK and France, following the coup attempt have been criticised. While the SETA report stated that Türkiye was left alone after the coup attempt, it was also stated that NATO did not provide sufficient support to the PKK terrorist threat, which Türkiye has been fighting against for many years, and that some NATO members continued to support the PKK's extensions (Ercan, 2017:17; Hürriyet, 2016; Özalp, 2018:417; Telci et al, 2017:8). This situation is thought to have increased Türkiye's distrust of security and defence policies within NATO and raised serious doubts about the principles of solidarity and cooperation within the alliance.

Another area of conflict is Türkiye's air defence concerns. The issue first came to the fore during the Gulf War, when Türkiye, faced with the reluctance of its NATO allies, wanted to deploy Patriot missiles. Türkiye decided to procure S-400 air defence systems from Russia in order to take measures against terrorism-related security challenges. However, this decision was heavily criticised within NATO by the USA and Europe. The acquisition of the S-400 led to the exclusion of Türkiye from the F-35 fighter jet programme by the USA and led to a credibility crisis with serious decisions such as the USA

Senate's Countering Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA) (SETA, 2022:17).

In 2017, Türkiye signed an agreement with Russia for the purchase of S-400 missile defence systems due to the lack of sufficient missile defence support from NATO allies. This demonstrates Türkiye's capacity to act independently in the context of NATO membership and its ability to make decisions in line with its own security needs despite warnings from NATO allies. In 2019, Türkiye received the first four missile batteries from Russia. This development increased the questionability of Türkiye's NATO membership and was considered as part of the steps taken by the country to meet its air defence needs after the 15 July coup attempt (Macias, 2020; Özalp, 2018:419).

Starting from 2011, Türkiye applied to NATO to strengthen its air defence systems due to the Syrian war and temporarily procured Patriot missiles from the USA, Germany and Spain. However, the withdrawal of these NATO countries from their missions and equipment in Türkiye led Türkiye to other alternatives. As a result of the failure of the USA to meet the demands, Türkiye developed strategic relations with Russia and turned to the purchase of S-400 missiles. During this period, Türkiye was criticised by its NATO allies for its operations in northern Syria and the purchase of the S-400, and

even debated its expulsion from NATO. Türkiye has accelerated its steps towards becoming a self-sufficient country in the field of defence, especially by noticing the USA's attitudes that are incompatible with the alliance relationship. This process is a continuation of the national defence move initiated after the USA arms embargo in 1975-1978 (Çelik, 2023:110; Güler, 2020:158; Sari, 2019).

For the USA and NATO, Türkiye's acquisition of the S-400 missile defence systems carries with it the risk of Türkiye distancing itself from the Western bloc. Türkiye, which is seen as a strategic ally of NATO, developing relations with Russia, which is considered a potential threat to the West, may weaken the common security structure between the West and Türkiye and shake the foundation of trust between the parties. In particular, Türkiye and Russia's joint efforts in Syria under the Astana Process could narrow the West's sphere of influence in the Middle East and shift regional control to Russia. This could lead to a loss of authority and power for the USA and NATO at the international level. Therefore, distancing Türkiye from Russia and keeping it within the NATO alliance is important to counter Russia's growing regional and global influence (Yılmaz, 2022).

Türkiye's agreement with Russia on S-400 air defence systems was met with a negative reaction by NATO members, particularly the USA. This was manifested in the USA raising the possibility of

suspending Türkiye's participation in the F-35 fighter jet project. On the NATO side, Secretary General Jens Stoltenberg, in his statement on Türkiye's S-400 purchase, pointed to the potential of this system to create security weaknesses and the possibility of incompatibility with NATO's own defence systems (Yiğittepe, 2018:284-285).

In response to Türkiye's resolute stance on the S-400, the USA and NATO members chose to impose significant sanctions, such as excluding Türkiye from the F-35 fighter jet project. When Türkiye's stance on this issue did not change, sanctions were imposed under the USA CAATSA law. Türkiye's refusal to back down on the S-400 issue has strained its relations with the USA, while further improving its relations with Russia. Especially during and after the 15 July 2016 coup attempt, Türkiye, which received Russia's support, questioned its relations with both the USA and other NATO members as a NATO member country due to the failure of the USA and NATO to take a clear stance on this issue (Yeltin, 2021).

Another difference of opinion between Türkiye and NATO is the difference of opinion on the Russia-Ukraine War, which has been going on since 2022. The tensions between NATO and Russia have significantly affected Türkiye, an important member of the Alliance. Türkiye's recent close relations with Russia have raised concerns, especially among the USA and other NATO members. During the

Syrian crisis that erupted in the aftermath of the Arab Spring, Türkiye and Russia's search for a common solution to the Syrian crisis has increased their cooperation not only in the political but also in the military field. During the Syrian crisis, Türkiye strengthened its relations with Russia when it did not receive the support it expected from NATO against terrorist organisations such as YPG, PKK and DAESH, which threatened its national security. This situation has led Türkiye to re-evaluate its preferences for increasing its military power and implementing its security policies effectively (Yiğittepe, 2018:283).

Russia perceived Ukraine's rapprochement with the West and NATO as a threat to its security. Claiming that this rapprochement would prepare the ground for an attack against Russia, Russia demanded Ukraine to stop this process. As a result of the rejection of the demand, the relations between Russia and Ukraine turned into a war. Russia first recognised the Luhansk and Donetsk People's Republics as independent states on 21 February 2022 and intervened militarily in Ukraine on 24 February 2022 (Sönmez et al., 2015:664; Yumuşak, 2023:188).

With the war that started on 24 February 2022, Ukraine was bombarded and some of its territory was occupied. In this process, Ukraine called for collective self-defence, but did not receive the actual and military support it expected from NATO. NATO's relationship

with Ukraine can best be described as "Constructive Ambiguity". Since 2008, NATO has not taken a serious step towards Ukraine's membership. While NATO has kept Ukraine close, it has not turned towards a cooperation and support that would provide a security perimeter. NATO's assistance to Ukraine was generally limited to limited areas such as logistics and cyber security, and no arms and ammunition support was provided. Ukraine, which turned towards the West, was deprived of NATO's support in its conventional war with Russia (Acer, 2022:8; Çalışkan, 2022:43).

Türkiye and Ukraine have a strong relationship, particularly in the field of tourism, and the two countries have a significant bilateral trade relationship. Throughout the political and military crises since 2013, Türkiye has expressed its respect for Ukraine's territorial integrity and did not recognise the annexation of Crimea. During the Russia-Türkiye plane crisis in 2015, Ukraine supported Türkiye despite Russian trade sanctions. Türkiye has played a mediating and conciliatory role in major crises between Ukraine and Russia, and Ukrainian President Zelensky made his first foreign visit to Türkiye after taking office. During the Russia-Ukraine war, Türkiye provided Ukraine with a significant amount of armed unmanned aerial vehicles (UAVs) and defence equipment. This support has been an important factor affecting the course of the war in strategic terms. While

providing this support, Türkiye took care not to damage its sensitive relations with Russia (Çalışkan, 2022:23-24).

Türkiye's policy of balance emerged at a time of high energy security threats, long before the start of the Russia-Ukraine war. Despite being a member of NATO, Türkiye has made a series of agreements with Russia in the fields of tourism, energy and even military. In particular, it took an opposing position to NATO with the purchase of S-400 defence systems, while signing the necessary agreement for Finland's NATO membership despite Russia's objections (Aydınlı, 2023:168).

Türkiye has both direct and indirect interests in a peaceful end to the Russian-Ukrainian war. The war is taking place between Türkiye's neighbouring countries and threatens Türkiye's security, especially the Straits and the Black Sea region, causing economic crises and migration waves. Türkiye takes an active role in ending this war and solving the problems and voluntarily undertakes mediation activities. On the other hand, Türkiye's political, economic and social relations with Russia have led it to play an important role in the region during the war despite being a NATO member. While acting as a diplomatic mediator, Türkiye has also played an important role in solving the global grain crisis, especially in the shipment of grain to the African continent. Moreover, it should not be ignored that Türkiye

may gain importance as a power station in the future (Aydınlı, 2023:160-161; Özsağlam, 2022:69; Yumuşak, 2023:179).

Türkiye's purchase of S-400 air defence systems from Russia has raised eyebrows among NATO allies and revealed the tension between Türkiye's obligations to NATO and its developing relations with Russia. This situation particularly disturbed the USA and led the USA Congress to adopt sanctions against Türkiye. The NATO membership of Sweden and Finland has been the most recent source of tension between Türkiye and NATO. When the membership applications of these two countries came to the agenda, Türkiye opposed these applications on the grounds that they provided support to the PKK. At the 2022 NATO Summit in Madrid, Türkiye approved the membership of Sweden and Finland on the condition of the bilateral agreement signed with them, but stated that it wanted to see concrete steps within the framework of the trilateral agreement (Karaca, 2022:73; Olimat, 2023).

Türkiye's relations with Russia in the fields of defence and energy, as well as its membership in a Western security alliance, require Ankara to pursue a complex balancing policy. In this context, Ankara needs to pursue a path to protect its national interests without undermining NATO's collective security obligations (Scheppele, 2018).

All this shows that Türkiye's foreign policy adopts a multilateral and balanced approach. As a member of NATO, Türkiye adheres to the alliance's collective security principles, but at the same time does not ignore its relations with Russia. This situation shows that Türkiye has emerged as a balancing factor in its security and defence policies. On the one hand, Türkiye's purchase of S-400 air defence systems from Russia and energy deals have surprised its allies within NATO and raised questions about Ankara's commitment within the alliance. On the other hand, Türkiye's stance on Sweden and Finland's NATO membership and its concerns about the PKK reflect Türkiye's sensitivities towards the alliance's enlargement and collective security. In its approach to the Russia-Ukraine war, Türkiye has demonstrated its strategic influence in the region through its role as a diplomatic mediator and its military support to Ukraine. This can be seen as part of Türkiye's effort to balance both its position within NATO and its relations with Russia. Türkiye's dual approach can be seen as an indicator of its capacity to protect its national interests and effectively intervene in regional security dynamics.

Recently, there has been increasing debate about NATO's contribution to Türkiye's security. These debates have emerged as a reflection of Türkiye's changing position both within the alliance and in the international arena, and can also be considered as a result of

Türkiye's recent self-confidence (Güvenç, 2015:102). These debates constitute an important basis for reviewing Türkiye's role in NATO, assessing the extent to which the alliance contributes to Türkiye's security concerns and analysing Türkiye's new position in international relations.

As a consequence of the bad relations between Türkiye and NATO, Türkiye's leaving the organisation has always been debated. To begin the debate, it will be useful to review the reasons of termination of an alliance. According to Walt's analysis (1997:158-164), the termination of an alliance can be attributed to factors such as 'changing threat perceptions, declining credibility, and domestic politics'. Although the perception of threats has evolved over time, several common challenges, such as terrorism and nuclear proliferation, continue to bind NATO allies together. Moreover, NATO's enduring credibility is evidenced by its attractiveness to new countries seeking collective security and shared ideological alignment. Furthermore, the consensus among Türkiye's elites to maintain NATO membership underscores the country's commitment to the alliance. The role of USA hegemony within NATO cannot be underestimated; it acts as a cohesive force that bolsters the alliance and sustains the shared ideological values among member states. In this context, there emerges no compelling theoretical basis to advocate for Türkiye's

departure from NATO, a highly institutionalized and functional alliance that remains deeply rooted in international security dynamics.

Despite the fact that the deteriorated relations between NATO and Türkiye and common criticism that Türkiye should leave NATO because of its negligence, it is better Türkiye stay in the alliance. Apart from the theoretical background, counter-independence between NATO and Türkiye is the most important reason why Türkiye should stay in the organisation. There are mutual benefits for each part from this alliance. First of all, Türkiye has long been a liberal country in fact of military intervention intervals so departure of Türkiye will harm the Western alliance's ideological stance. Departure from the liberal bloc also seems not feasible for Türkiye as there is no alternative for it for a nearly a half century old democratic state. Second, Türkiye has got two important factors that NATO cannot exclude it from the alliance and that Türkiye can use it as a bargain to leverage its position in the organisation. The geographical location of Türkiye is very important for NATO operations not only because the Mediterranean force is highly dependent on the shores of Türkiye but also has it borders with Russia, Russia's close neighbors and the Middle East. Departure of Türkiye will limit the capacity of NATO operations in those regions as a consequent of Also, the military capacity of Türkiye is important for NATO because of its size and capabilities. Türkiye is one of the very

few countries that established a high readiness force that is vital for the collective defense of NATO as a core principle of 2010 strategic concept. Moreover, there are also marginal benefits for Türkiye to stay in NATO in terms of institutional capacity transfer. Türkiye now commands multi-national joint armies in different parts of the world which helps the country enhance its military capacity, learn different geographies and cultures. The capacity transfer also includes modernization of its weapons and new weapons technology. As an emerging weapon production market, Türkiye needs to follow new trends in weapon market and NATO is the far most leader of this sector. Finally, Türkiye has a right in decision making process in NATO which means that it can affect the phase of the world politics not only because 3 of the 5 permanent member of the United Nations Security Council are in the organisation but also NATO can operate in both hemisphere of the world because of the geographical properties of its members. Besides being in the decision making process, being a member state in such a big organisation help Türkiye to make its voice heard to the world in any occasion that is against its security.

Conclusion

NATO is the only alliance which was established after ideological concerns and is still functioning today. Even after the treaty from USSR, it has transformed into another way of security alliance by

defining its core principles as well as transforming its security capacity. Türkiye is the only Muslim country in the alliance which gives a unique place in NATO. However, the relationship between Türkiye and NATO is problematic, mostly for Türkiye because the security concerns of Türkiye have always been neglected by its NATO allies. Nevertheless, Türkiye's geographical location, size of its army and its place in the operations make Türkiye a precious ally for NATO. Yet, Türkiye has some benefits in staying in NATO. First of all, as a liberal country, Türkiye shows its place among the other Western democracies. Also, the institutional capacity transfer is another aspect of being a member of NATO. As a part of overseas operation in Afghanistan, Bosnia Herzegovina or Kosovo, Türkiye got military experience in terms of commanding, dealing with new societies and being ready to new fields of war. This also includes the access to the new defense technology. In addition, being a part of the decision making process of the most influential security alliance means having a right to deal with the world politics at first hand. To conclude, the liberal ties with the West make it difficult for Türkiye to leave the organisation. On the other hand, its geographical location and military capacity make it difficult for NATO to exclude Türkiye from the organisation.

In conclusion, this study analyses the transformation of NATO in the post-Cold War period and reveals how Türkiye's position in the alliance has changed in this process. The findings show that NATO has started to play an active role in different areas such as the fight against terrorism, regional conflicts and global security threats in the new era. However, Türkiye's relationship with NATO is a complex and volatile process. For both Türkiye and NATO, maintaining this relationship and continuing co-operation is important for international security and stability. Türkiye's relationship with NATO is of strategic importance for both Türkiye and the alliance. Ideological ties, military capacity, strategic position and international security contributions strengthen Türkiye's position within NATO. Despite the problems of this relationship, Türkiye's stay in NATO is important for both national and international security and stability and should continue.

Limitations and Recommendations

This study focuses on NATO's post-Cold War transformation. The pre-Cold War history and the establishment of NATO are not analysed in detail. The study analyses NATO-Türkiye relations, while relations with other NATO member states are excluded from the analysis. The study is limited to the post-1990 period. The first 40 years of NATO's history is not included in the study. In addition, for a more comprehensive study on this subject, the perspectives of different

NATO member states could be analysed through comparative case studies.

Statement of Research and Publication Ethics

Ethics Committee approval was not obtained for this study since it was considered that there was no situation requiring ethical approval.

Contribution Rate of Authors

All processes of the article were carried out by the author. In this context, the processes of determining the topic, literature review, writing the introduction and conclusion sections of the article, editing and revising the article were carried out by the author.

Statement of Interest

There is no conflict of interest to be declared by the author.

References

- Armaoğlu, F. (2020). *Türk Dış Politikası Tarihi*. Kronik Kitap.
- Acer, Y. (2022). Ukrayna Savaşı, BM ve Barışın Korunması. *SETA*, 373, 1-16.
- Ataman, M. (2017). Türkiye'nin Dış politikasının Ak Parti döneminde yeniden yapılandırılması. *AK Parti'nin 15 yılı içinde* (s. 41-60). SETA Kitapları.
- Aydınlı, N. (2023). Turkey's Balance Policy and Energy. *International Journal of Volga – Ural and Turkestan Studies*, 5(10), 159-177.
- Başbaşıoğlu, A. (2020). 2023'e Doğru Küresel ve Bölgesel Gelişmeler Karşısında Türk Dış Politikası. Sarıkaya, Y. (Ed.), *Uluslararası Güvenlik, Terörizm, NATO ve Türkiye*. (1. Baskı) içinde (pp.361-387). TASAV.
- Bilge, C. N. (2012). Türkiye's NATO Alliance: A Historical Perspective. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9 (34), 1-28.
- Canan-Sokullu, E. Ş. (2012). Turkish Public Opinion on NATO. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Özel Sayı: Türkiye'nin Üyeliğinin 60. Yılında NATO: Değişim, Dönüşüm, Süreklilik, 151-182.
- Çalışkan, F. (2022). Adım Adım Rusya Ukrayna Savaşı ve Üçüncü Tarafların Sürece Etkisi. *EURO Politika* (14), 35-47.

Çelik, S. (2023). NATO Skepticism in Turkey in The Historical Process. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(25), 95-115.

Demir, S. (2016). Nato's Role in Maintaining Peace and Security in 21st Century. *Gazi Akademik Bakış*, 9 (18) , 235-252. DOI: 10.19060/gav.320780.

Demirkılınc, S. (2023). *Türkiye's Entry Into The North Atlantic Treaty Organization (Nato) With The Dimension Of Political Psychology And The Framework Of Neoclassical Realism*. [PhD Thesis, Akdeniz University]. Council of Higher Education National Thesis Centre. (Thesis No: 792011)

Duman, M. (2023). 70. Yılında Türkiye-Nato İlişkilerinin Tarihsel Boyutu. *Akademik Hassasiyetler*, 10(21), 401-429.

Ercan, M. (2017). Turkey-EU Relations In The Post-15 July Process Future Predictions on the Relation. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (63), 14-28.

Güler, M. Ç. (2020). 2019'da Türkiye. Ataman, M. (Ed.), *Türkiye – Rusya İlişkileri*. (1. Baskı) içinde (pp. 156-162). SETA Yayınları.

George M. (1963). The Study of Alliances: A Review. *Journal of Conflict Resolution*, 7(4), 769–776.

Güleç, Ö. & Kışman, Z. A. (2021). Cyber Security From the Perspective of International Relations and Cyber Security Strategies of NATO. *Akademik Açı*, 1 (1) , 127-154.

Gürkan, İ. (1997). NATO ve Türkiye: soğuk savaş sonrasında Türkiye'nin ittifaktaki yeri ve geleceğe yönelik düşüncelere ilişkin bir değerlendirme. *Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 yıllık süreç içinde* (s. 475-482). Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Güvenç, S. (2015). NATO's Evolution and Türkiye's Contribution to the Transatlantic Security. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 12 (45), 101- 119.

Hürriyet, (2016). "TRT Haber'de okunan metin: Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur", <http://www.hurriyet.com.tr/trt-haberde-okunan-metin-turk-silahli-kuvvetleri-yonetime-el-koymustur-37309565>

Karaca, M. (2022). *Transformation of NATO in the Light of the Changing Security Paradigms after 9/11 and Its Repercussions on Türkiye*. [Master's Thesis, Başkent University] Council of Higher Education National Thesis Centre. (Thesis No: 762670)

Karademir, T. (2021). *NATO and NATO-Turkey Realties Within The Frame of Neo-Liberal Institutionalism Theory*. [Master Thesis, Muğla Sıtkı Koçman University]. Council of Higher Education National Thesis Centre. (Thesis No:668089)

Karaosmanoğlu, A. L. (2014). NATO's Transformation. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 10(40), 3-38.

Kıbaroğlu, M. (2017). *Türkiye-NATO İlişkileri, Analiz SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*.

Macias, A. (2020). *U.S. Sanctions Turkey over purchase of Russian S-400 Missile System*, <https://www.cnbc.com/2020/12/14/us-sanctions-turkey-over-russian-s400.html>

Modelski, G. (1963). The Study of Alliances: A Review. *Journal of Conflict Resolution*, 7(4), 769-776.

Olimat, M. S. (2023). The Russia-Ukraine War: Geopolitical and Gendered Impact on the Greater Middle East. *Journal of International Women's Studies*, 25(6), 1-22.

Oğuzlu, T. (2012). Türkiye and NATO: An Ambivalent Ally in a Changing Alliance. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9 (34), 99-124.

Özalp, M. (2018). Benefits and Losses: Turkey-NATO Relations In Between Exit or Not To Exit. *Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2) , 404-421. DOI: 10.33905/bseusbed.426374

Özer, Ç. (2023). Güncel Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Araştırmaları. Karakoç, R. (Ed.), *Rusya-Ukrayna Savaşı ve Türk Dış Politikası*. (1. Baskı) içinde (pp. 9-24). Duvar Yayınları

Özer, S., Uysal Oğuz, C. & Atvur, S. (2010). Evaluation Of Changing Security Strategies of NATO and EU in Afghanistan Case. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 10 (19), 257-285.

Özsağlam, M. T. (2022). Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Türkiye ve Rusya 6. Köse, O. (Ed.), *Rusya-Ukrayna Savaşının Uluslararası İlişkiler Sistemi Üzerine Etkileri*. (1. Baskı) içinde (pp. 65-72). Berikan Yayınevi.

Pekşen, H. D. (2016). The Limits of NATO's Transformation: Energy Security as a Case Study. *Security Strategies*, 12(23), 35-69.

Riecke, H., Aronsson, L., O'Donnell, M., & The Chicago Council on Global Affairs. (2012). *Focused Engagement: NATO's Political Ambitions in a Changing Strategic Context*. In *Smart Defense and the Future of NATO: Can the Alliance Meet the Challenges of the Twenty-First Century?* (pp. 25-31). Chicago Council on Global Affairs. <http://www.jstor.org/stable/resrep08185.6>

Sari, A. (2019). *Can Turkey be Expelled from NATO? It ' s Legally Possible, Whether or not Politically Prudent*, <https://www.justsecurity.org/66574/can-turkey-be-expelled-from-nato/>

Scheppele, K. L. (2018). Autocratic Legalism. *The University of Chicago Law Review*, 85(2), 545-584.

Seferoğlu, G. N. (2019). *NATO and Türkiye From The Perspective Of Common Security and Defence Policy*. [Master's Thesis, Çankaya

University]. Council of Higher Education National Thesis Centre. (Thesis No: 587167)

SETA. (2022). *70 yıllık Türkiye-NATO ilişkileri*. Gloria Shkurti Özdemir (Ed.) SETA Yayınları.

Sönmez, A. S., Bıçakçı, H. & Yıldırım, C. (2015). Kırım Sorunu Bağlamında Rusya-Ukrayna İlişkilerinin Analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research Online*, 1(3), 656-670.

Telci İ, Numan E. İ., Kardeş T., & Çağlar İ. (2017). *15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası*, SETA Yayınları.

The North Atlantic Treaty Organisation (NATO). (2010). *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*. NATO.

The North Atlantic Treaty Organisation (NATO). “Lisbon Summit Declaration” , (31 July 2012), https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm.

The North Atlantic Treaty Organisation (NATO). (7 September 2018). NATO battlegroups exercise across Baltic borders. NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_157988.htm?selectedLocale=en

The North Atlantic Treaty Organisation (NATO). (2019). What is nato? NATO. <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html#basic>

United States Department of State. (2019). North Atlantic Treaty Organization (NATO), 1949. *United States Department of State, Office of the Historian, Bureau of Public Affairs*, <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/nato>

Walt, S. M. (1985). Alliance Formation and the Balance of World Power. *International Security*, 9 (4), 3-43.

Walt, S. M. (1987). *The origins of alliance*. Cornell University Press.

Walt, S. M. (1997). Why alliances endure or collapse. *Survival*, 39 (1), 156-179.

Yalçın, İ. (2019). *Post-Cold War Cyber Security In NATO and Türkiye*. [Master's Degree Thesis, Anadolu University]. Council of Higher Education National Thesis Centre. (Thesis No: 545623)

Yeltin, H. (2021). Turkey and the S-400 Air Defense Systems: Place in Turkey- US- Russia Relations. *Anadolu Strateji Dergisi*, 3(1), 65-78.

Yılmaz, E. A. (2022). Analysis of Turkey-USA Relations in the Context of Security from 2016 to the present. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (73), 53-71. DOI: 10.51290/dpusbe.1068073.

Yiğittepe, L. (2018). Turkey's Security Perceptions Between NATO and Russia: the S-400 Crises Case. *Journal of Management and Economics Research*, 16 (1), 276-289. DOI: 10.11611/yead.458050

Yost, D.S. (1998). *NATO Transformed: The Alliance's New Roles in International Security*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

Yumuşak, T. (2023). Evaluation of Turkiye's Mediation Role in the Russia – Ukraine War. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25, (1), 165-194. DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1276271>.

Türkiye ve Avrupa'ya Yönelik Yeni Bir Tehdit Olarak Afganistan Bağlantılı Uyuşturucu Trafikçi

Levent Ersin ORALLI*, Bülent ATASEVER**, Zeynep Hazal TUZLUCA***,
Dinçer ALPTEKİN****, Zela ÖZDEMİR*****

Öz: Afganistan, yakın tarihi çeşitli biçimlerde etkileyen bir ülke olarak ön plana çıkmaya devam etmektedir. Afganistan'ın son yirmi yıllık tarihine göz atıldığında, 11 Eylül 2001 terör saldırıları ve terör bağlantıları, Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'daki savaşı ve geri çekilişi, Taliban'ın düşüşü ve tekrar iktidara gelişi, ülkede var olan sosyo ekonomik ve kültürel problemler, Afganların yakın uzak demeden bütün coğrafyaları etkileyen düzensiz göç hareketleri gibi gelişmeler dünya gündeminde yer alan olaylar olarak hemen akıllara gelmektedir. Bütün bu olayların yanı sıra, Afganistan'da yine küresel etkileri olan bir diğer büyük problem uyuşturucu konusudur. Bilindiği üzere dünyada yasadışı afyon üretiminin yüzde 80'e yakını bu ülkede gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte Afganistan'da yakın zamanda beliren kimyasal bazlı diğer uyuşturucu türlerinin üretiminin de hızlı bir biçimde arttığı görülmektedir. Çalışmada öncelikli olarak, Afganistan'daki yasadışı afyon üretimi ve ticaretinin yakın tarihi ele alınmış ve bu doğrultuda, yeni gelişmekte olan Afgan uyuşturucu trafiğinin uluslararası boyutu ve varabileceği noktalar göz önüne konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afganistan, Metamfetamin, Taliban, Uyuşturucu Ticareti, Narkotik

Afganistan-Related Drug Traffic as a New Threat to Turkey and Europe

Abstract: Today, Afghanistan continues to come to the fore as a country that continues to affect recent world history in different ways. When only the last 20 years of Afghanistan are examined, 9/11 attacks and terrorist connections, America's war in Afghanistan and its withdrawal, the fall of the Taliban and its rise to power again, the huge socio-economic and cultural problems that exist in the country, Irregular migration movements of Afghans affecting other geographies come to mind as events on the world agenda. In addition to all these events, another huge problem with global effects in Afghanistan is the drug production and trade. As it is known, nearly 80 percent of the illegal opium production in the world is carried out in this country. However, it is seen that the production of another drug called methamphetamine, which has recently appeared in Afghanistan, has increased rapidly. In the study, firstly, the recent history of illegal opium production and trade in Afghanistan was discussed and in this direction, the international dimension of the newly developing Afghan drug trade and the points it could reach were tried to be considered.

Keywords: Afghanistan, Methamphetamine, Taliban, Drug Trafficking, Narcotic

Keywords: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Türkiye, Güvenlik, İttifak, Müttefik İlişkileri

Received/Gönderim 29.05.2023 – Accepted/Kabul 22.06.2023

* Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, E- mail: ersinlevent@yahoo.com ORCID: 0000-0002-7610-4514

** Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Uzmanı, E- mail: bulentatasever@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4737-7943

*** Sosyolog, E- mail: zeynephazaltuzluca@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5593-1094

**** Avukat, E- mail: alptekin hukuk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0079-7860

***** Dr, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, E- mail: zela@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6839-8903

Atf Bilgisi / Citation: Orallı, L. E. vd. (2023). Türkiye ve Avrupa'ya Yönelik Yeni Bir Tehdit Olarak Afganistan Bağlantılı Uyuşturucu Trafikçi. *Middle East Perspectives*, 2(1): 52- 90.

Giriş

Türkiye’de ilk olarak 2009 yılında İran kaynaklı bir yakalama operasyonunda ele geçirilen kimyasal bir bileşen olan metamfetamin maddesi, 2019 yılına gelindiğinde ülkenin çeşitli yerlerindeki arama ve el koyma faaliyetlerine konu olan bir suç unsuru olarak öne çıkmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı raporlarında da görüldüğü üzere, geleceğe dair bir değerlendirme yapıldığında bu tehdit ilk sırada yer almaktadır (Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Günümüzde, Güneydoğu Asya ve Meksika, metamfetamin türü uyuşturucuların üretiminin gerçekleştiği ana bölgeler olarak belgelenmiştir. Bununla birlikte, farklı bölgelerde, uyuşturucu imalatının gerçekleştiğine dair bir kayıt bulunmayan yerlerde de üretimin oluştuğu ve arttığı görülmektedir. 2019’dan bu yana bir dizi büyük ölçekli üretim tesisinin basıldığı Avrupa ve Türkiye’de, bu sentetik maddenin üretiminin bu baskılara rağmen artmakta olduğu tespit edilmiştir (EU4MD, 2021).

Bağımlılık yaratan bu uyuşturucu maddenin imalatının gerçekleştiğine dair tarihsel bir kaydı bulunmayan coğrafyalardan en dikkat çekici olanı ise Afganistan’dır. Son dönemde Afganistan’daki dağlarda çok hızlı yetiştiği keşfedilen efedra bitkilerinden elde edilen efedrinden üretilen metamfetamin, yakın bir zamanda ortaya çıkmış

olup, hızlı gelişimi ile önce Türkiye ve Türkiye'nin bulunduğu rota üzerinden de Avrupa'yı tehdit etmektedir. Türkiye'nin sınır komşularından birisi olan İran'daki metamfetamin fiyatlarındaki düşüşün ve Pakistan'dan ithal edilen öksürük şuruplarından veya dekonjestanlardan öncül maddelerin çıkarılmasının yüksek maliyeti nedeniyle Afganistan'daki üreticilerin, 2016 yılında efedra familyasına ait bitkilerden efedrin çıkarmayı denemeye başladıkları anlaşılmaktadır. Bu denemelerin sonucu olarak Afganistan'da çok hızlı büyüyen yeni bir uyuşturucu tehdidinin gelişmekte olduğu raporlara yansımaktadır.

Avrupa rotası haricinde, Afganistan özelinde Güneybatı Asya'dan Türkiye'nin bazı bölgelerine (bazen sıvı halde), Orta Doğu'ya, Doğu ve Güney Afrika'ya, Asya ve Avustralya'ya giderek artan şekilde metamfetamin kaçakçılığı yapıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır (EU4MD, 2021). Dikkat çekici diğer veriler, İran'da Mart 2020 ve Kasım 2020 döneminde ele geçirilen 10 ton metamfetaminin 9 tonunun Afganistan kaynaklı olduğunun bildirilmesi ve Türkiye'de metamfetamin yakalama miktarının bir önceki yıla göre dört kat artış göstererek 4 tonu geçkin bir seviyeye ulaşmasıdır. Bu yakalama Cumhuriyet tarihinde görülen en yüksek miktar olarak kayıtlara geçmiştir (Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

2021 yılı içerisinde 20 yıllık bir çatışma döneminin ardından Amerika Birleşik Devletleri ve koalisyon güçlerinin çekilmesinin ardından Afganistan'da kontrolü eline alan Taliban güçleri, afyon üretiminin ham maddesi olan haşhaşı tekrar yasaklayacaklarını açıklamalarına rağmen, yeni gelişen efedra bitkisinin yetiştirilmesi ve buna bağlı olarak metamfetamin üretimi anlamında herhangi bir duyuru gerçekleştirilmemiştir (MepaNews, 2021). Orta Asya'dan başlayan uyuşturucu madde trafiği anlamında en çok kullanılan rotalardan biri olan Balkan Rotası üzerinde köprü ve hedef konumunda bulunan Türkiye ile nihai varış noktası konumundaki Avrupa Birliği ülkelerinin yeni gelişen bu tehdide karşı sadece güvenlik anlamında değil sosyo ekonomik yönlerden de önlemlerini artırması gerekmektedir.

Bu çalışmada uzun süredir narko-devlet olarak adlandırılan Afganistan özelinde değişen uyuşturucu madde üretimi ve ticareti, ilgili akademik literatür, ulusal ve uluslararası raporlar ve araştırmalar, siyasi figürlerin ve politika üreticilerinin açıklamaları ışığında incelenerek Türkiye ve Avrupa'ya karşı gelişmekte olan bu yeni uyuşturucu tehdidi ele alınacaktır.

Afganistan'da Uyuşturucu Ticaretinin Yakın Tarihi

Afganistan'daki afyon üretimi artışı, 1979 yılında gerçekleşen Sovyet işgalini takip eden 80'li yıllarda uyuşturucu kaçakçılarının

kontROLSÜZ çatışma ortamından faydalanarak, Afganistan'daki afyonun ham maddesi olan haşhaşın Güney ve Güney Batıdaki doğal üretim alanlarına yerleşmesi ve üretimi artırması ile oluşmuştur. 1989'da Sovyetlerin geri çekilmesinden sonra ülkede artan siyasi türbülans ve şiddetli çatışmalar, haşhaş ekiminin de yükselmesine sebep olmuştur. Bu dönemden 1999'a kadar geçen sürede Afganistan, onlarca yıldır haşhaş üretimi ile bilinen Altın Hilal bölgesindeki diğer üreticiler olan İran ve Pakistan'a kıyasla, dünyanın önde gelen yasadışı haşhaş ve dolayısıyla afyon tedarikçisi haline gelmiştir (Peters, 2009).

Sovyet işgalinin ardından Afganistan'da gruplar arasındaki iktidar çatışmasında ön plana çıkan Taliban, 1994 yılında ortaya çıktığı Kandahar ve Hilmend civarının yoğun uyuşturucu ticaretinden, öncelikli olarak finansal kar elde etmek, askeri yeteneklerini genişletmek ya da çatışmayı yoğunlaştırmak için faydalanmıştır. Silahlar, cephane veya teçhizat gibi mali kaynak gerektiren ve operasyonel kapasite sağlayan ögeler, Pakistan ve Suudi Arabistan gibi dış sponsorlar veya ilkin 1965 yılında imzalanıp 2010 yılında genişletilerek Afganistan-Pakistan Transit Ticaret Anlaşması (APTTA) haline gelen anlaşma kapsamında kaçak, düşük değerde gösterilmiş veya beyan edilmemiş yasal mallarla, yasa dışı ticaretin başarılı bir şekilde icrasından gelmiştir (Brown V. F., 2021; Yaseen, 2021).

Afganistan-Pakistan Transit Ticaret Anlaşması ile örneklendirmek gerekirse; Afgan bir tüccar, akreditif evraklarla Pakistan'dan beyaz eşyaları gümrüksüz olarak kamyonlarla yasal yollar ile Afganistan'a getirmektedir. Afganistan'a getirilen bu beyaz eşyalar amacına uygun olmayarak, hiç kullanılmadan, katır veya develerin sırtında, yasa dışı yollar ile tekrar Pakistan'a götürülerek, bu ticaretler esnasında herhangi bir gümrük bedeline maruz kalmadan piyasadaki beyaz eşyadan çok daha ucuza tekrar satılmıştır. Geri dönen bu eşyalar, ağırlıklı olarak Pakistan'daki Afgan mülteciler tarafından kontrol edilen bir kamyon taşımacılığı endüstrisi aracılığıyla dağıtılmıştır. Dünya Bankası'na göre, bu yasadışı mal trafiği 1997 yılında yaklaşık olarak 2,5 milyar Amerikan doları civarındadır (Goodarzi, 1996; Balfour, 2001). Taliban'ın bu tarihlerden sonra ülke genelinde yayılması ve kontrolü büyük ölçüde ele geçirmesi de Afganistan'daki yasadışı narkotik ekonomisine dahiliyetlerini geciktiren ana faktörlerden birisi olarak gösterilmektedir (Brown V. F., 2021).

Taliban'ı uyuşturucu ekonomisini benimsemeye iten şey ise, askeri genişlemesini gerçekleştikten sonra siyasi gücünü pekiştirme ihtiyacı olmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda ise Afganistan'ın ana ekonomik gelirini meydana getiren, kamyonlar aracılığı ile gerçekleşen

ve kaçakçılıkla direk bağlantılı nakliye sistemine yönelmişlerdir (Raşid, 2001).

Sovyet işgalinin hemen ardından oluşan karmaşa ortamında güçlenen yerel savaş ağaları, kamyonların oluşturduğu nakliye mafyası ağının ve kaçakçıların, kendi kontrolleri altındaki yol ve geçitleri kullanmaları için geçiş ücreti ve vergi almışlardır. Ülkede giderek artan karmaşa ve yerel savaş ağalarının uyguladığı ücretler ve vergiler, kaçakçıların ve ulaşım mafyasının çıkarlarını önemli ölçüde tehdit etmeye başlamıştır. Herhangi bir rotadaki bir nakliye, on- on beş kez durdurulabilmekte ve zorla geçiş ücreti alınabilmektedir. Para ödenmediği durumlarda ise yerel savaş ağalarına bağlı birlikler yağmacılığa girişerek zaman zaman taşınan mallara el koymuşlardır. Her ne kadar karayollarındaki yağmacı savaş ağalarının sürekli artan ücret taleplerinden ve keyfi vergilendirme ile gasplarına varan uygulamalarına karşı Taliban'ın uzun süredir öfkeli olduğu iddiası bulunmaktadır. Fakat buna karşın Taliban bütün bu nakliye ve kaçakçılık operasyonlarına koruma sağlamıştır (Raşid, 2001).

Taliban'ın kaçakçıların nakliye ve kaçakçılık operasyonlarına koruma sağlaması kapsamında, Spin Boldak'ta Afganistan'a giren kamyonlar için tek ücretli bir sistem kurulmuştur. Yollarda diğer savaş ağalarına karşı devriye gezmiş ve en önemlisi, Taliban'ın Afganistan'a giden malların Pakistan kamyonları tarafından taşınmasına izin

vermeyeceğini açıklayarak kaçakçılık operasyonlarını himayesine almıştır (Raşid, 2001). Bu gelişmeler karşısında nakliye mafyası ve kaçakçılar, işlerini daha sabit bir ortamda yürütmeye başlamış ve Taliban da himayesinin karşılığını elde etmiştir. Bu gümrüksüz yasal mallarla yapılan yasadışı ticaret çok karlı hale gelmiştir. Örneğin, 1997 yılında bu ticaretten Taliban'ın 75 milyon dolara yakın parayı vergi olarak aldığı belirlenmiş, 1995 yılında ise Belucistan sınırındaki Chaman'da sadece nakliyecilerden elde edilen gelir günlük 150.000 Amerikan dolarını bulmuştur. (Raşid, 1995).

Bütün bu nakliye ve kaçakçılık organizasyonu içinde kaçınılmaz olarak uyuşturucunun üretimi ve taşınması ile ilgili çalışan birimler de bulunmaktaydı. Uyuşturucu hakkında Taliban'ın ilk düşüncesi uyuşturucunun İslamiyet'e aykırı olması nedeniyle bütünüyle yasaklamaktı. Taliban 1994 ve 1995 boyunca Kandahar'dan batıya, dönemin Afganistan'daki ana haşhaş yetiştirme bölgesi olan Helmand Vadisi'ne yerleştiğinde, ilk iş olarak uyuşturucu ticaretini yasaklamıştır. Taliban uyuşturucu ile mücadele kapsamındaki hedefleri hakkında bir dizi bildiri yayınlamış ve bazı Taliban liderleri afyon haşhaş ekimini sona erdirmeye taahhüdünde bulunmuştur. Haşhaş yetiştirme bölgelerindeki siyasi ve askeri sahnede Taliban'ın hakimiyeti ile, bir sonraki hasat mevsimindeki haşhaş üretimine ayrılan alan yarıya indirilmiştir. Çiftçilerin Taliban'dan gelebilecek sert

bir misilleme korkusu nedeniyle bu bölgelerdeki üretimde yüksek oranda düşüşler kaydedilmiştir (US Congress, 2009). Bu dönemde hem Birleşmiş Milletler (BM) hem de Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD), Taliban'ın ülkeyi ele geçince Afganistan'da afyon ve eroin üretimini durduracağı yönünde son derece olumlu görüşler hâkim olmuştur (Brown W. F., 2006).

Beklentilerin aksine Taliban'ın yasağı fazla uzun sürmemiş ve 1996 yılına gelindiğinde, Taliban uyuşturucu ekimi için laissez-faire (bırakınız yapsınlar) yaklaşımını benimsemiştir. Bu yaklaşım Taliban'ın çiftçileri, üreticileri ve kaçakçıları hem vergilendirmesine hem de onlara güvenlik sağlaması pratiğine dönüşmüştür. Taliban'ın yayınladığı yeni bildirimlerde bu durum açıkça görülmektedir: “Esrar üretmek amaçlı Kenevir bitki türlerinin yetiştirilmesi veya yapraklarının ezilmesi ile ticareti kesinlikle yasaktır. Eroinin, morfinin ve afyon sakızının (çizme işlemi) hem üretimi hem de tüketimi yasaktır, ancak diğer amaçlarla afyon üretimi ve ticareti yasak değildir” (Griffith, 2002). Ancak gerçekte, bu tür kesin hüküm içermeyen bildirimlere ve yerel Taliban güçlerine verilen rüşvete dayanarak, eroin laboratuvarları veya ticareti asla tasfiye edilmemiştir. Eskiden köy mollalarına (muhtar rolündeki önde gelenlere) ödenen %10 afyon zekâtı, Taliban maliyesine yönlendirilmiştir. 1996-1997 yılları boyunca güney bölgelerinde düzenli olarak üretilen 1.500 ton

afyondan Taliban'ın yaklaşık 9 milyon dolar kazandığı tahmin edilmektedir (UNODC, World Drug Report, 1997). Bu dönemde üreticilerin yanı sıra kaçakçılardan da %10 zekât alınmıştır. 1990'ların sonuna doğru, bu vergiler %20'ye yükseltilmiş ve Taliban'a yılda 45 milyon ile 200 milyon dolar arasında bir gelir getirmiştir. 1999 yılına gelindiğinde, Taliban eroin laboratuvarlarını da vergilendirmiştir (Bartholet, 1999). Taliban ayrıca afyon ekimi için resmi hükümet lisansları sağlayarak, çiftçilere nasıl daha verimli haşhaş yetiştirebileceklerini öğreten model çiftlikler kurarak ve haşhaş ekimi için gübre dağıtarak, narkotik ekonomisini genişletmeye ve düzenlemeye çalışmıştır (Raşid, 1999).

Taliban bu yıllar içerisinde Afganistan'daki uyuşturucu ticaretinin ve kendilerinin bu ticaretle olan bağına ilişkin olarak, uyuşturucunun aslında diğer inançlara mensup kişilere ve düşmanlara zarar veren bir silah olduğu argümanını çok farklı platformlarda sıklıkla dile getirmiştir. Taliban lideri Molla Muhammed Ömer, nadir verdiği röportajlardan birinde Taliban'ın uyuşturucu konusundaki konumunu açıklamıştır. Taliban liderine göre uyuşturucuyla mücadele uzun vadeli bir hedef olsa da binlerce çiftçinin geçim kaynağının buradan elde edilen gelirlere bağlı olması nedeniyle afyon ekiminin hızlı bir şekilde yok edilmesi mümkün değildir. Ayrıca, afyon ve eroininin Afgan pazarına gönderilmesi durumunda Taliban rejiminin

çiftçilerin haşhaş yetiştirmesine kesinlikle izin vermeyeceğinin de altını çizmiştir. Gayrimüslimlerin uyuşturucu bağımlılıklarının Taliban'ın sorumluluğunda olmadığını, onların tek görevinin Afgan Müslüman gençlerini aynı bağımlılıkları geliştirmekten korumak olduğunu eklemiştir (Corti ve Swain, 2009, s. 5).

Taliban ve Kuzey İttifakı gibi çarpışan tüm tarafların benzer gerekçeler ileri sürmesi, gerçekte ise uyuşturucu ekonomisinin yüksek devirli dönüşüne ihtiyaç duymaları sonucu 90'lı yıllar boyunca Afganistan tam anlamıyla bir narko devlete dönüşmüştür. (Udalova, 2000).

Afganistan'da Taliban'ın bazı kuzey eyaletleri hariç tam kontrolü sağladığı 1999-2001 yılları arasında "tam teşekküllü bir narko devlet haline geldiği" tanımını uluslararası arenada giderek dillendirilmeye başlanması ile, günümüzde olduğu gibi uluslararası toplumda tanınmaya her anlamda ihtiyaç duyan Taliban, Eylül 2001'de tüm Afganistan'da haşhaş üretimini yasakladığını duyurmuş ve Afyon ekimini yasaklayan bir fetva vermiştir (Landey, 2021; Reuters, 2013).

Corti ve Swain'a (2009) göre, Taliban tarafından uygulanan ekim yasağı rejim için ikili bir amaca hizmet etmiştir. Yasak bir yandan Taliban rejimin Batı'nın afyonla ilgili endişelerini yatıştırmaya yönelik bir hamleye işaret ederken diğer yandan dünya pazarındaki afyonun

kilogram başına fiyatını 40-60 ABD doları bandından 400-600 ABD dolarına kadar yükselmesini sağlamıştır.

Ancak diğer yandan yasak, Afganistan'ın kırsal nüfusunun geniş kesimleri için geçim beklentilerini ciddi şekilde etkilemiştir. Bir Uyuşturucuyla Mücadele Dairesi yetkilisinin sözleriyle, yasak "ülkelerini ekonomik yıkıma götürüyordu." (Croset, 2001). Uygulanabilir alternatif geçim ve gelir araçlarının yokluğu, toprak sahiplerinin ve ortakçılardan çoğunu ağır bir şekilde borca sokarak birçok ortakçıyı borç köleliği yapma noktasına getirmiştir (Felbab-Brown, 2021).

Afganistan'daki uyuşturucu ticareti üzerine çalışmaları ile tanınan gazeteci yazar Gretchen Peters, bu yasaklamanın Taliban açısından ele alındığında tamamen bir taktik olduğunu belirtirken "Yasak uzun sürmeyecek, çünkü Afganistan eroin olmadan yaşayamaz. Eroin üretimi ve ticareti orada çok sayıda insanı hayatta tutuyor ama aynı zamanda da Afganistan'ı öldürüyor" sözleriyle bu durumu betimlemiştir (Ferrucci, 2021).

Üretime getirilen yasaklama nedeniyle bütün Afganistan'da üretim bir anda neredeyse yüzde sıfır civarına inerken, 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen terör saldırıları tüm dünyayı derinden etkilemesinin yanı sıra Afganistan'daki uyuşturucu ticaretini de başka bir rotaya sokmuştur.

11 Eylül 2001 Terör Saldırıları Sonrasında Afganistan'da Değişen Dinamikler: "Terörle Savaş" ve "Uyuşturucuyla Savaş"

11 Eylül 2001 terör saldırılarının ardından, eski ABD Başkan George W. Bush "Terörle Savaş" ilan etmiştir:

"ABD, bu düşmanı yenmek için tüm kaynaklarını kullanacak. Dünyayı ayağa kaldıracacağız. Sabırlı olacağız. Odaklanacağız ve kararlılığımızda sebat edeceğiz. Bu savaş zaman alacak ve çözülecek ama bunda hiç şüphemiz olmasın biz kazanacağız."

Tüm dünyada yankı uyandıran ve etkileri günümüze değin sürecek olan 11 Eylül terör saldırılarının ardından gelen "Terörle Savaş" söylemi, ABD'nin 2001 yılında Afganistan'ı işgal etmesiyle sonlanmış ve ülkede başka bir dönemin kapısı açılmıştır. "Amerika'nın en uzun savaşı" olarak tarihe geçecek olan 20 yıllık işgal dönemi, 7 Ekim 2001 gecesi Amerikan uçaklarının Afganistan'da belli hedefleri bombalaması ile başlamıştır. Taliban karşıtı güçleri yönlendirmek için 1000 kişilik Amerikan özel operasyon ve merkezi haber alma elemanı ile gelebilecek karşı atakları önlemek için 1300 kişilik deniz piyadesi birliği, hava bombardımanını takiben Afganistan'a adım atmıştır. 9 Aralık 2001 tarihinde Taliban ve liderleri Molla Ömer'in Kandahar şehrini terk etmesi ile Afganistan'da Taliban rejimi sona ermiştir (Anadolu Ajansı, 2021).

2003 yılında Amerikalı yetkililer, büyük operasyonların sona erdiğini ilan ederken, 8 Ağustos 2003 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) liderliğindeki bir misyonu Afganistan'ın istikrara kavuşturulması ve yeni bir hükümet kurulması amacıyla yetkilendirilmiştir. NATO, Afganistan'daki uluslararası güvenlik güçlerinin (ISAF) kontrolünü üstlenerek NATO/ISAF'ın güvenliği sağlama görevi ülke geneline yayılmıştır (BBC, 2009). Nihayet 9 Ekim 2004 tarihinde Hamit Karzai Afganistan'ın demokrasi ile seçilen ilk lideri olarak görevine başlamıştır (AnadoluAjansı, 2021).

Görevi devir almasından sonra Karzai hükümeti de kendisinden önce iktidarı elde tutan yerel savaş ağaları ve Taliban ile aynı sorunla yüz yüze gelmiştir. Güneydeki haşhaş üreticileri, Karzai'nin Taliban'ın devrilmesine yardım etmeleri karşılığında, haşhaş üretiminin serbest bırakılacağı sözünü aldıklarını ve şimdi ihanete uğramış hissettiklerini sıkça dile getirmeye başlamışlardır. Bu çerçevede bazı analistler, Taliban'ın Amerikan kuvvetlerine karşı çatışma için mali kaynak edinme amaçlı olarak uyuşturucu organizasyonları ile tekrar bu dönemde barıştıklarını belirtmektedir (Lintner, 2001). Nüfusun büyük bir bölümünün geçim kaynağını engellemek, siyasi maliyet anlamında Afganistan'daki tüm yönetimleri zor durumda bırakmıştır. Karzai iktidarı da aynı durumla karşı

karşıya kalmıştır. Yerel savaş ağaları ve Taliban gibi, Karzai döneminde de afyon üretimi artarak devam etmiştir. 2003 yılında Afganistan'da afyon ekimi yapılan alan 80 bin hektar iken, 2004 yılında bu rakam 131 bin hektara çıkmıştır. Bu anlamda ekim yapılan alanda yüzde 60 tan fazla bir artış görülmüştür. Artan afyon ekimine bağlı olarak afyon üretimi de 3600 tondan, yüzde 17'lik bir artışla 4200 tona çıkmıştır. Yine bu yılda 3 milyon Afgan, yani yaklaşık olarak nüfusun yüzde 12'si, uyuşturucu işinden gelir elde etmiştir. 2004 yılı boyunca uyuşturucu ekonomisinin, Afgan ekonomisinin itici gücü haline gelip Afganistan gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYİH) yüzde 60'ı gibi yüksek rakamlara ulaştığı raporlara yansımıştır (Byrd ve Ward, 2004; Byrd, 2008; Rubin, 2004).

Dünyayı yasadışı uyuşturucu ticareti anlamında bu kadar etkileyen ülkede, konuyla ilgili yapılan açıklamalar da bir hayli dikkat çekici olmuştur. Ekim 2001'de, ABD ve İngiltere'nin Afganistan'a saldırmasından birkaç gün önce, İngiltere Başbakanı Tony Blair, Taliban'ın "uyuşturucu ticaretiyle finanse edilen bir rejim" olduğunu söylemiş ve "Dünyanın en büyük uyuşturucu deposunun, Taliban tarafından kontrol edilen Afganistan'da" yer aldığını söylemiştir.

Benzer bir şekilde dönemin ABD Başkanı George Bush, "Taliban Hükümeti ve El Kaide cinayetlerini finanse etmek için eroin kaçakçılığını kullanıyor. Hedeflerimizden biri de Afganistan'ın bir

daha asla bu amaç için kullanılmamasını sağlamak” şeklinde bir açıklama yaparak bu müdahaleyi Afganistan’daki uyuşturucu kaçakçılığı ile yakından ilişkilendirmiştir (Mercille, 2012, s.4). Bu ikili mücadelenin altı, söylemsel düzeyde doldurulmuş olsa da ABD’nin Afganistan’da uyuşturucuyla mücadelesi tek bir politika doğrultusunda yürütülmemiştir. Zamanla değişimler göstermiştir (Coyne, Blanco ve Burns 2016), ABD’nin uyuşturucuya karşı Afganistan’daki politikasını üç döneme ayırmaktadır. Bunlar 2001-2002 arasında benimsenen direk müdahil olmama yaklaşımı, 2003-2009 yılları arasında uygulanan müdahil olma yaklaşımı ve son olarak 2009 sonrasında uygulanan alternatif geçim kaynakları yaklaşımıdır.

İlk dönem olan müdahil olmama yaklaşımı, Afganistan’ın işgalini organize eden ve ülkedeki Amerikan operasyonlarına yön veren General Tommy Franks’in, 2002 yılında yaptığı açıklamada oldukça net bir şekilde görülmektedir: “...biz uyuşturucu görev gücü değiliz. Bu bizim görevimiz değil...”. Bu açıklama, hem Amerika’nın Afganistan’daki uyuşturucuya genel bakışını göstermiş, hem de Afgan uyuşturucu lordlarına Taliban’ın yanından yer almamaları uyarısını yapmıştır (UPI, 2021). Bu dönemde ABD ve koalisyon güçleri, uyuşturucu üretimini ve ticaretini aktif olarak yasaklamak yerine afyon üreticilerinin çıkarlarını kendi çıkarları için kullanmak istemişlerdir. Bu nedenle de Taliban’la savaşta bölgesel savaş lordları

ile askeri ittifaklar kurulmuş ve bu aktörlerin bağılıklarına karşılık afyon ticaretine göz yumulmuştur (Coyne v.d., 2016).

Uyuşturucu üretimindeki büyük artış dünya kamuoyunun ilgi alanına girdikçe, ABD önderliğindeki koalisyon güçleri uyuşturucu ile mücadele konusunda farklı bir politika uygulamaya başlamıştır. Bu dönem uyuşturucuya karşı sıfır toleransa dayalı müdahil olma yaklaşımıdır. Bu politika değişikliğinin en önemli nedenini uyuşturucu ile mücadelenin güvenlik boyutu olmuştur. Taliban ve farklı grupların Amerikan işgaline karşı göstermekte olduğu direnişin mali boyutlarının, kaçak yasal mallarla birlikte uyuşturucu ticaretine de uzandığı çokça kaynak tarafından doğrulanmaktadır. Buna karşı önce Bonn Mutabakatı ve 2003 yılı mayıs ayında Afgan hükümetinin ABD, İngiltere ve UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi) ile hazırlanmış olduğu Afganistan Ulusal Uyuşturucuyla Mücadele Stratejisi, İngiltere öncülüğünde uygulanmaya başlanmıştır (Yılbaş, 2005).

Bu programlar doğrultusunda koalisyon içinde öncü ülke olarak seçilen İngiltere, 2002 yılında “uyuşturucuya karşı telafi” yoluyla temizlik operasyonlarına başlamıştır. Bu 3 yıllık program denemesi için 100 milyon Sterlin ayıran İngiltere, çiftçilerin kendi elleriyle yok ettikleri her bir haşhaş alanı için 350 USD ödeme yapacağını ilan etmiştir. Ancak bir yıldan daha kısa sürede program,

üst kademede büyük politik yozlaşma ve yolsuzluğa, en alt kademelerde ise yerel köy liderlerinin küçük üreticilerden pay alma girişimine yol açmış ve bu gibi nedenlerle çöküntüye uğrayarak sona ermiştir (Crosset, 2001; Newberg, 2005; Charles, 2004).

Koalisyon lideri ülke konumunda olan Amerika bu programlar başarısızlığa uğradığı için, havadan ilaçlama gibi daha agresif yöntemler içeren afyon sahalarını yok etme politikalarına yönelmiştir. 2004-2009 yılları arasında Amerikan firmaları tarafından eğitilen Afgan yetkililer ve yerel valilerin adamları büyük bir “bizzat elle” yok etme kampanyasına girişmişler ancak hemen her yerde patlayan grevler ve toplumsal gösteriler nedeniyle istenilen sonuçlara asla ulaşamamıştır. Bu operasyonların büyük bir kısmı uyuşturucu tacirleri veya laboratuvarlarını da ortadan kaldırma amacını taşımıştır. Ancak bu çaba da uyuşturucu rekabetini veya etnik, kabilesel ve diğer siyasi rakipleri ortadan kaldırmak için operasyonları fırsat bilen ve yerelde çok güçlü otorite sahibi olan kişiler tarafından manipüle edilmiştir (Mercille, 2012).

Yasaklama operasyonları büyük ölçüde, uyuşturucu ekonomisinin önemli oranda siyasi nüfuza da sahip olan üst kademelerini hedef almak yerine, Afgan hükümeti içindeki yasaklama ekiplerine ve denetçilerine yeterince rüşvet veremeyen veya onları yeterince yıldırılmayan küçük ve savunmasız tacirlere karşı

yürütülmüştür. Sonuçta operasyonlar, Afganistan'daki uyuşturucu endüstrisinin önemli bir dikey entegrasyon geçirmesine neden olmaktan ileri gitmemiş, var olan güçlü yapılar giderek daha da büyümüş ve daha organize ve tehlikeli hale gelmiştir (UNODC, 2005). 2014 yılında ABD'nin Afganistan özel temsilcisi John Sopko, yaptığı açıklamada “7,6 milyar Amerikan dolarının bu tür operasyonlar için kullanıldığını ve bizzat kendilerinin Afganistan'ı bir uyuşturucu dükkanına çevirdiklerini ve Taliban direnişinin arttığını, uyuşturucu kullanım düzeyinin ise benzeri görülmemiş hale geldiğini” ifade etmiştir (Purple, 2021).

Yıllarca süren ve oldukça maliyetli olan bu politikalara rağmen sonucun başarısız olduğu Amerikalı politika yapıcılar tarafından da açıkça kabul edilmiştir. ABD özel temsilcisi Richard Holbrooke, ABD Hükümeti “Afyon üretimiyle mücadele çabalarına yüzlerce ve yüz milyonlarca doları boşa harcadı ve bunun hiçbir olumlu sonucu olmadı” diyerek gelinen noktayı özetlemiştir (Coyne v.d., 2016).

2013 yılının Afganistan Yıllık Afyon Raporu'nda dönemin Birleşmiş Milletler Suç ve Uyuşturucu bölüm direktörü Antonio Maria Costa, “Afganistan'ın bu seferde uyuşturucu kartellerinin ve narko-teröristlerin elinde yeniden başarısız bir devlete (failed state) dönüşmesi konusunda elle tutulur bir risk var.” diyerek var olan

durumu kısaca özetlemiştir (UNODC, 2003). Dönemin Amerikan Savunma Bakanı Donald Rumsfeldt'in bir basın toplantısı sırasında sorulan Afganistan ve uyuşturucu hakkındaki soruya verdiği cevap, yine son derece dikkat çekmektedir: "Bu konuda ne yapacağımızı soruyorsunuz ve cevabım şu: "Gerçekten bilmiyorum." (Newberg, 2005).

Bu başarısızlıklara bir yanıt olarak, ABD hükümeti 2009'dan başlayarak ülke çapındaki yok etme politikalarını yeniden yapılandırmıştır. Bu yeni yaklaşım, bölgesel olarak Afgan çiftçilerine yasal alternatif geçim kaynakları sağlamaya odaklanmıştır. Ancak bu strateji de başarılı olamamış ve Uygulamaların fiili katma değer gelişimine katkıda bulunmak yerine, çıktı hedeflerine odaklanan, kısa vadeli ve gözlemlenebilir projelere büyük miktarda para enjekte edilerek uygulandığına dikkat çekilmiştir (Coyne,2014).

Uyuşturucuyla mücadelede uygulanan bu politika değişikliğine rağmen bir önceki dönemde kullanılan hava operasyonları yöntemi özellikle son dönemlerde uygulanmıştır. Neredeyse günümüze değin süren bu operasyonların en ileri noktası, 2017 ve 2020 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin, Taliban'ın, varlığı farz edilen uyuşturucu depolarının havadan bombalanmasına önemli miktarda varlık ayırması ile oluşmuştur. Ancak bu çaba ne Taliban'ın operasyonel yapısını zayıflatmış ne de

mali akışını önemli ölçüde etkilemiştir. Aksine havadan bombalama işlemi, her kesimden ekonomik mülteciler yaratmış ve onları Taliban'ın kucağına itmiş, üretilen uyuşturucu türleri ve trafiğini çoğaltmış, kırsal kesimin ileri gelenlerini sınırlendirerek merkez hükümet ile bağlarını kesmiş ve önceden kırsalda Taliban aleyhinde çalışan istihbarat akışının tam tersine dönmesine neden olmuştur. Hava bombardımanı kampanyası o derece başarısız ve hedeflenen amaçlardan uzaktır ki, Şubat 2020'de gerçekleşen ABD-Taliban arasındaki Doha anlaşmasına, Amerika Birleşik Devletleri'nin, uyuşturucu depoları, laboratuvarları ve nakliye kamyonlarını havadan bombalamasını engelleyen imaj düzeltme amaçlı bir madde konulmuştur (Mansfield, 2019).

Bütün bu uyuşturucu ve güç mücadelesinde, yani Amerika'nın en uzun savaşında, kazanan taraf Taliban olmuş, Amerikan kuvvetleri 31 Ağustos 2021 tarihi ile Afganistan'dan tamamen çekilmiştir. Yirmi yıl sonra George Bush'un dünyaya ABD'nin Afganistan müdahalesini duyurduğu aynı odada yeni Başkan Joe Biden, ABD'nin geri çekilmesiyle Afganistan'daki savaşın sona erdiğini resmen duyurmuştur. Taliban'ın yeniden iktidara gelmesiyle, bu uyuşturucu savaş ABD'nin elinden kayıp gitmiş ve hem bölgesel hem uluslararası düzeylerde büyüyen bir güvenlik sorunu olmaya devam etmektedir.

İpek Yolunun Kötüye Kullanılması: Afgan Metamfetamini

İktidara gelmelerinin üzerinden çok geçmeden Taliban, İslamiyet'e olan aykırılığı ve bir önceki sefer de çok arzuladığı uluslararası toplum tarafından tanınma isteği ile tekrar haşhaş üretimini yasaklayacağını açıklamıştır. Bütün dünya Afganistan'daki yeni Taliban yönetimi, ülkede haşhaş üretimi ve bunun üzerinden afyon ve eroin imalatının geleceğine odaklanmışken, 2013 yılından itibaren yeni bir tehlike Afgan dağlarında belirmektedir. Haşhaş ekim yasağı iyi bir haber gibi görünse de perde arkasında haşhaşın yasaklanması ile afyon fiyatlarının çok artacağı veya başka sentetik uyuşturuculara dönüş yaşanacağı endişesi uzmanlar tarafından da bir süredir dile getirilmektedir (EMCDDA, 2021).

2015 yılının sonlarına doğru Afganistan'ın güneybatı çöllerinde metamfetamin üretimi ilk kez belgelenmiştir. O zamanlar metamfetamin üretimi, öksürük şurupları veya dekonjestanlar gibi ilaçlardan ekstrakte edilen efedrin veya psödoefedrin dayanmaktadır. 2013 yılındaki yakalamalar gramlarla ifade edilirken, 2015 yılına gelindiğinde Afganistan'ın 34 eyaletinin 14'ünde (Badghis, Baghlan, Balkh, Farah, Faryab, Ghazni, Helmand, Herat, Kabul, Kandahar, Kapisa, Kunduz, Nimroz ve Parwan) metamfetamin ya da ünlü ismiyle "kristal met" görülmeye başlamıştır (Bienica, 2015). Metamfetamin, efedrin ya da psödoefedrin molekülü hidrojenize

edilerek kolayca elde edilebildiğinden hemen her yerde basitçe üretilebilmektedir. 2019 yılında Afgan Narkotik Polisi Laboratuvarında görev yapan Dr. Khalid Nabizade “Eğer elinizde efedrininiz varsa kristal met üretmenin neredeyse hiçbir maliyeti yoktur.” diyerek bu durumu açıklamaktadır (Bienica, 2015).

Bununla birlikte Afganistan’da, yüksek maliyetler ve yapım için gereken kimya bilgisi düzeyi, genellikle sadece temel bir eğitim düzeyine sahip olan birçok çiftçinin çok üstünde bulunmaktadır. Afganistan’da hem teknik bilgilerin yokluğu hem de yapımda kullanılan efedrinin temininde kullanılan pahalı öksürük şurupları veya dekonjestanlar, artan metamfetamin üretim talebini karşılayamaz hale gelince, farklı çözümler gündeme gelmiştir. Kristal Met yapımında kullanılan psödoefedrinin ana maddesini sağlayan “Efedra” bitki ailesinin bir üyesinin, Afganistan’da çok kolayca yetiştiği bazı uzmanlar tarafından fark edilip yerel üreticilere iletilince, Afganistan’ın 2500 metreyi aşan yüksek dağlarında başka bir tarım çeşidi baş göstermiştir. Daha önce hayvan yemi, yerel ilaç veya ocak yakacağı olarak kullanılan ve yerel adıyla “Oman” olan bitkinin yüksek dağlık alanlarda yetiştirilme oranının giderek arttığı görülmektedir. 2018’e gelindiğinde tacirlerin Ghor, Gazne ve Wardak gibi illerde hasat mevsimi boyunca büyük miktarda mahsulü dağın eteklerinden satın alarak tezgahlarda kurutup paketledikten sonra,

güneybatı Afganistan'daki pazarlara sevk ettikleri raporlara yansımaktadır. Bu ticarete bir örnek olarak Farah eyaletinin Bakwa ilinde, teorik olarak ayda 65,3 ton metamfetamin ve 98 ton efedrin üretmeye yetecek 329 şüpheli efedra tesisinin faaliyette olduğu bilinmektedir. (Mansfield & Soderholm, 2019; EMCDDA, 2021). Böylelikle Afgan kristal met üretiminde ilk büyük sorun olan efedrin tedarikinin büyük oranda çözüldüğü görülmektedir.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) 2021 yılında artan metamfetamin tehdidine karşı hazırladığı özel raporda, ikinci büyük sorunun, yani metamfetamin üretiminde gereken teknik ve kimyasal bilgilerin İranlı uzmanlar tarafından sağlandığını iddia etmektedir (EMCDDA, 2021). Söz konusu uyuşturucu uzmanlığı olunca, kaçınılmaz olarak büyük oyuncuların yani Meksika kartellerinin Afganistan'daki oyuna dahil oldukları iddiası gündeme gelmektedir

Meksika Özerk Teknoloji Enstitüsü'nde (ITAM) akademisyen, the Global Initiative Network'te araştırmacı ve Meksika Uluslararası Hukuki ve Ekonomik Kalkınma Merkezi'nin direktörü olan Dr. Edgardo Buscaglia, özellikle ünlü Sinaloa kartelinin uluslararası bağlantıları bulunduğunu belirterek, bu kartellerin sadece Afgan uyuşturucusunun Meksika sınırından ABD'ye geçişiyle ilgilenmediklerini, dünya uyuşturucu ticaretinde önemli roller

edinmeye çalıştıklarını belirtmektedir. Uyuşturucu nakli denilince kaçınılmaz olarak Balkan/İpekyolu rotası ve Türkiye’de işin içine girmektedir. El Universal’e verdiği demeçte Buscaglia:

“...Tabii ki Joaquin “El Chapo” Guzman’ın kendisi Türkiye’ye seyahat ediyor değil, o ülkede iyi ilişkileri sürdürmek elçilerinin görevi. Bu türden elçiler dünyanın her yerinde, Sinaloa karteline ait uyuşturucu paketlerini ve para akışını uygun yerlere hareket ettirirler. Para ve uyuşturucu Chicago’ya ya da New York’a gidiyor. Bu durum işgücünü dışarıdan temin etme kavramına benziyor: Meksikalı karteller ürünü denizaşırı tedarikçilerinden alıyor ve yerel olarak dağıtıyorlar. Meksikalı gruplar, temsilciler veya cartel üyelerinin küçük pozisyonlarda bulunduğu şirketler tarafından kurulan bağlantılarla Türkiye ve Afgan pazarlarına ulaşıyor. Genellikle bu ihracatçıların kendileri, denizaşırı tedarikçiler ve yasa dışı işlerde çalışan kişilerin temsilcileri olarak gelirler”, şeklinde uyuşturucu kartellerinin ticaretlerini ve sahip oldukları bilgiyi dünyanın dört bir yanına nasıl ilettiklerini ortaya koymaktadır (BanderasNews, 2020; DeutcheWelle, 2021; InsightCrime, 2011).

Afganistan’daki üretimin önünde ikinci engel olan teknik ve kimyasal bilgi eksikliği bu şekilde deneyimli Meksika kartelleri veya İranlı suçlular sayesinde böylelikle giderilmiş olmaktadır. Türkiye’de ele geçirilen sevkiyatlarda metamfetaminin sıvı hale getirilmiş bir formda bulunması, bu teknik gelişmelere bir örnek oluşturmaktadır

(Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021). İlişkiler ve uzmanlık edinme anlamında bir diğer örnek olarak, uyuşturucuların üretiminde kullanılan asetik anhidrit kimyasalının Meksika’da yasadışı üretilerek, Afgan uyuşturucu kaçakçıları için merkez olarak tanımlanan Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki şüpheli bir alıcıya yapılan satış girişimi sırasında ortaya çıkartılması verilebilir (<https://www.bloomberg.com/news/features/2020-08-26/u-s-drug-crisis-is-made-in-mexico-with-american-raw-materials>).

Nihai sonucu yine 2019 yılında Afgan Narkotik Polisi Laboratuvarı’nda görev yapan Dr. Khalid Nabizade şöyle açıklamaktadır:

“...met yapımının bilinen 7-8 metodu var ve Afganistan’da kullanılan en ucuz olan yöntem: Efedrin, iyot ve kırmızı fosfor... burada ele geçirilen met inanılmaz saflıkta: yüzde 90 ve üzeri; mutlak saf kristal.” (Bienica, 2015).

2020 yılı fiyat anlamında da rakiplerinin arasında en uygun olan Afgan metamfetamininin kilosu, İran sınırından girdiğinde 338 USD, rakibi olan İran metamfetamininin kilosu ise merkez İran’da 1070 USD, Batı İran’da ise 1600 USD civarındadır (EMCDDA, 2020). Bununla birlikte, Afgan bağlantılı kristal met’in veya efedrinin sadece komşu ülkelerde değil, uluslararası pazarlarda da görülmeye başladığına dair artan sayıda güvenlik raporu da yayınlanmaya

başlamıştır. Afrika'ya ulaşan Afgan eroini halen revaçta olmasına rağmen, eroinin yanı sıra metamfetaminin de aynı sevkiyatlarda görülmeye başladığı, Afrika'yla ilgili güvenlik raporlarında yerini almaktadır (GlobalInitiative, 2020). Afgan iç pazarında kilosu 280 USD olan metamfetaminin, Myanmar'daki fiyatının kilo başına 3000 USD olması da bir uyuşturucu toptancısı olarak Afganistan'ı, diğer ülkelerde gelen/gelecek alıcılar içinde cazip kılan bir durum arz etmektedir (InternationalCrisisGroup, 2019).

Uzmanlar, afyon ekiminin tamamen yasaklanması veya duraklaması halinde sadece metamfetamin değil, çok daha tehlikeli sentetik opioidlerin de üretimine başlanacağı yönünde de endişe duymaktadır. Bir örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'yı aşırı doz ölümleri ile son on yıldır kasıp kavurmaya başlayan ve morfinden yaklaşık 100 kat, meperidin den ise 500 kat daha güçlü bir opioid analjezik olan fentanilin, Afganistan'da da üretimine başlanacağı endişesi uyuşturucu ile mücadele eden bütün aktörler tarafından paylaşılmaktadır (Greenfield, Pardo, & Taylor, 2021). Fentanilin en yaygın kullanılış şekli, daha etkili olması amacıyla eroin ile karıştırılarak piyasaya arz edilmesidir. Bu kadar güçlü bir sentetik opioidin eroin ile karıştırılması ve damar yoluyla alınması ise, ne kadar ölümcül sonuçlar doğurabileceğine bir kanıt olarak bulunmaktadır. Bu karışımların kimyasal olarak topluca

hazırlanışı sırasında uyuşturucu üreticileri, karışımı soluyarak zehirlenmemek veya sadece deriye temasta aşırı doz olmamak adına en merdiven altı koşullarda bile koruyucu kıyafetler ve endüstriyel maskeler kullanmaktadırlar. ABD ve Kanada’da yayınlanan belgesel ve raporlarda, aşırı doz görülen kullanıcılara müdahale eden emniyet güçleri ve ilk yardım ekiplerinin de temas veya soluma ile doz aşımı yaşayabildikleri bildirilmektedir. Genelde hiçbir kimya bilgisi bulunmayan kişiler tarafından ve çoğu sokak laboratuvarlarında tamamen göz kararı hazırlanan bu tür sentetik opioidlerde bazen 0,5 – 1 miligram farkın bile kullanıcının hayatını kaybetmesi anlamına geldiği gerçeği vurgulanmaktadır. (The Coleman Institute, 2019; DEA, 2021; National Institute on Drug Abuse, 2021). 2021 yılında üretime yarayan kimyasal maddelerinin kolayca ulaşmaya başladığı Afganistan’da sentetik opioidlerin üretimine başlanması ihtimali de uzmanlar tarafından dillendirilmeye başlamıştır.

Bu kadar çok ihtimalin bulunduğu Afganistan’ın, öngörülemez ve kompleks siyasi atmosferinde, diğer rakiplerine oranla daha ucuz ve giderek artan oranlarda üretilen metamfetamin maddesinin hep orada tüketilmeyeceği ve uyuşturucunun doğası gereği kendine yeni pazarlar arayacağı gerçeği altında Afgan metamfetamini, ileride en az, yine yüzde 80’den fazlası Afganistan’a ait uluslararası afyon/eroine ticareti kadar büyüyebileceğinin sinyallerini şimdiden vermektedir.

Sonuç

Gelişmelere bakıldığında, Afganistan'ı anlatabilecek en uygun kelime "belirsizliktir". Taliban rejiminin ne yönde ilerleyeceği, var olan çok sayıda etnik, sosyo-ekonomik ve çok yüksek boyutlarda olan yoksulluk problemlerinin nasıl çözüleceği, Afganistan'ın şimdiden başlayan dış müdahalelere nasıl tepki vereceği ve yabancı kaynaklı terör örgütleri gibi problemler oldukça belirsizdir. En önemlisi ise Afganistan'da uyuşturucu ticaretinin geleceği ve afyon üretimine getirilen yasakla birlikte bu ticaretin evrilebileceği noktaların bilinmezliğidir. Çalışmanın ilk bölümünde verilen Afganistan'ın yakın uyuşturucu tarihi, bu bilinmezlik ve hızlı değişimleri göstermek ve ileride olabilecek gelişmelere bir projeksiyon tutmak amacıyla kaleme alınmıştır. Bu anlamda çalışma gerçekleştirilirken, yapılan araştırmalar sırasında Afganistan ve uyuşturucu konusunda çalışan bütün uzmanların tek bir soruda hemfikir olduğu görülmüştür: Bundan sonra ne olacak?

Afganistan'daki Metamfetamin üretimi ve ticareti hakkında bilinenler Taliban'ın iktidar oluşuyla daha da sınırlı hale gelmiştir. Bilinen gerçek, ülkedeki üretim kapasitesinin giderek arttığı fakat bu kadar malın arz edileceği pazarlar konusunda karanlık bazı noktaların mevcut olduğudur.

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın yayınlamış olduğu 2021 Türkiye Uyuşturucu Raporunda, metamfetaminin 81 ilin tamamında görüldüğü belirtilirken, 2020 yılında gerçekleşen 34.006 metamfetamin vakasındaki 49.610 sanığın içinde bulunduğu yakalamaların cumhuriyet tarihinin rekoru olduğu iletilmektedir. 4 tonun üstünde ve ağırlıklı olarak İran'a olan sınır bölgelerinde ele geçen metamfetamin miktarı, İran'dan gelen raporlarla birleşince anlam kazanmaktadır. Mart-Kasım 2020 döneminde İran'da ele geçirilen 10 ton metamfetaminin 9 tonu Afganistan kaynaklıdır. Yine Mart 2019- Mart 2020 döneminde ele geçirilen 17 tonluk metamfetaminin bir önceki döneme göre artışının %208 dolayında olduğu bildirilmiştir (Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021).

Çok eski tarihlerden bu yana Türkiye, Afganistan'dan gelen ve Balkan ya da İpek Yolu rotası olarak bilinen eroin kaçakçılığı güzergahında, hedeften çok, daha ağırlıklı olarak bir köprü vazifesi görmektedir. Gelen son bilgiler ışığında, bu dengelerde bir değişim olma ihtimali hakkında bazı ihtimaller bulunmaktadır. Suriye krizinin yaratmış olduğu düzensiz göç dalgası ve buna bağlı olarak artan göçmen kaçakçılığı faaliyetleri nedeniyle, Afgan uyuşturucusunun asli hedefi olan Avrupa Birliği ülkeleri, güvenliği hem mavi hem de yeşil sınırlarında son derece artırmıştır. Uyuşturucu trafiğinin doğasında

bulunan “sevkiyatın bir an önce elden çıkarılması” ilkesi doğrultusunda, hedeflenen sınırlar aşılamıyorsa en son varılan yerde fiyatın düşürülmesi ve tüm sevkiyatın piyasaya orada sürülmesi söz konusu olmaktadır. Türkiye’nin köprü vazifesinden yavaş yavaş hedef konumuna geçişi hakkında başka ipuçları da mevcuttur. Yakalama anlamında bir diğer cumhuriyet tarihi rekorunu, Latin Amerika kaynaklı kokain maddesi kırmaktadır. 2020 yılında bir önceki yıldan yüzde 20 artış göstererek 2 tona yakın kokain Türkiye’nin farklı bölgelerinde yakalanmış ve 2021 yılında son çeyreğinde iken, bu tonajlara yakın yakalama daha şimdiden gerçekleştirilmiş durumdadır (Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2021; Şen, 2021).

Türkiye’nin başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu sınırları olmak üzere tüm sınırlarında, emniyet ve kolluk kuvvetleri tarafından büyük bir mücadele sürdürülmektedir. Mücadelenin büyüklüğü ve başarısı, Türkiye’de sadece eroin anlamında tüm Avrupa Birliği ülkeleri toplamının 3 katı fazla oranda ve 20 tonun üzerinde gerçekleşen yakalamalardan anlaşılabilir (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi, 2021). Bu anlamda Türkiye uluslararası düzeyde, özellikle de Avrupa Birliği’nin uyuşturucu ile mücadelesinde ilk hattı oluşturmaktadır. Bu mücadele sadece güvenlik boyutuyla değil, sosyal boyutuyla da yoğun bir çaba içermektedir. T.C İçişleri Bakanlığı uyuşturucu ile mücadelede

bağımlılık ve toplum yararına Narkolog, Narko Rehber, Narko Nokta ve UYUMA gibi farklı programlar gerçekleştirmektedir (T.C İçişleri Bakanlığı, 2020). Tehdidin büyüklüğü göz önüne alınarak uyuşturucu ile mücadele için konusunda sadece güvenlik güçleri veya bazı resmî kurumların değil, tüm kamuoyunun, sivil toplum kuruluşlarının, akademinin ve medyanın bu çalışmalara katılması ve daha da bilinçlenerek destek vermesi gerekliliği ortadadır.

Afgan metamfetaminin geleceği, belirsiz bir fırtınayı andırmaktadır. Afganistan'ın iç ve dış dinamiklerinin hızlı değişkenliğine dayanarak, geleneksel afyon ticaretinin mi, yoksa metamfetamin veya sentetik opioidler gibi yeni eğilimlerin mi kalıcı olacağı belli olacaktır. Afgan uyuşturucularının geleceği ne olursa olsun, oluşan akına karşı yoğun bir mücadele ve yeni yaklaşımlar gösterilmezse bu uyuşturucu sorunu, kaçınılmaz bir biçimde karşımızda durmaktadır.

Uluslararası toplumun Afgan hükümetine yaptığı askeri ve mali yardımlara rağmen, Afganistan'da hâlâ büyüyen yasadışı uyuşturucu ekonomisi etkindir. Afganistan'daki uyuşturucu sorunuyla başa çıkmak için uluslararası stratejiyi yeniden gözden geçirilmelidir. Rubin ve Sherman'ın (2008) da belirttiği gibi, Afganistan'daki yasadışı uyuşturucu endüstrisi siyasi güvensizlik ve sosyal kaosun nedeni değil sonucudur. Bu nedenle de başlangıçta

amaç, yasadışı mahsullerin hektarlık azalmasını ölçmek şeklindeki niceliksel bir bakıştan, daha çok ülkedeki büyüyen bu yasadışı endüstrinin ortaya çıkmasının ve sürdürülebilmesinin temel nedenlerini ele almak ve insani gelişme ve geçim ihtiyaçlarını ön planda tutmak olmalıdır.

Bu planlama ise askeri müdahalenin gücüne ve bu gücün kalitesine odaklanmaktan ziyade gerçek ekonomik fırsatların sağlanmasını ve sahada temel insan güvenliğinin sağlanmasını gerektirir. Toplulukların alternatif geçim kaynakları bulma konusunda kendilerine güvendikleri yerlerde, yok etme programlarına katılma olasılıkları daha yüksek olacaktır.

Konuyla ilgili konvansiyonel tartışmanın bir diğer zayıf yanı ise neredeyse tamamen Afganistan içindeki çözümlerle sınırlı olmasıdır. Oysa bu derece çok uluslu bir mesele, bölgesel ve uluslararası bir çözümü gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdnin-en-uzun-savasi-afganistanda-20-yil/2351523> (Erişim Tarihi: 31.08.2022).

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi raporu. (2021, 01 01). https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13838/2021.2_256_TR_02.pdf. (Erişim Tarihi: 14.12.2022)

Balfour, F. (2001, 10 14). Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2001-10-14/dark-days-for-a-black-market> (Erişim Tarihi: 11.09.2022)

BanderasNews. (2020, 10 11). <http://www.banderasnews.com/1101/nr-afghanheroin.htm> (Erişim Tarihi: 31.03.2023)

Bartholet, J. (1999, 12 05). Newsweek. <https://www.newsweek.com/holy-men-heroin-163118> (Erişim Tarihi: 09.01.2023)

BBC. https://www.bbc.com/turkce/ozeldosyalar/2009/08/090812_afghanistan_isaf (Erişim Tarihi: 14.02.2023)

Bienica, J. (2015, 12 07). <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/economy-development-environment/afghanistan-breaking-bad-crystal-meth-a-new-drug-on-the-market/>(Erişim Tarihi: 09.12.2022)

Brown, V. F. *Pipe dreams: The Taliban and drugs from the 1990s into its new regime.* smallwarsjournal: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/pipe-dreams-taliban-and-drugs-1990s-its-new-regime> (Erişim Tarihi: 16.11.2022)

Brown, W. F. (2006). Kicking the opium habit?: Afghanistan's drug economy and politics since the 1980s. *Conflict, Security & Development*, 127-149.

Byrd, W. (2008). *Responding to Afghanistan's Opium Economy Challenge: Lessons and Policy Implications from a Development Perspective*. South Asia Region: The World Bank.

Byrd, W., & Ward, C. *TheWorldBank*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/156391468740439773/pdf/30903.pdf> (Erişim Tarihi: 16.09.2022)

Cawkwell, T. 2016. *UK Communication Strategies for Afghanistan, 2001–2014*, London and Newyork: Routledge.

Charles, R. (2004, 04 01). usdepartmentofstate: <https://2001-2009.state.gov/p/inl/rls/rm/31039.htm> (Erişim Tarihi: 28.11.2022)

Coyne, C, Blanco A. and S. Burns. 2016. “The War on Drugs in Afghanistan: Another Failed Experiment with Interdiction”. *The Independent Review*, Vol. 21, No. 1, pp. 95- 119.

Crosset, B. (2001, 05 20). *nytimes*. <https://www.nytimes.com/2001/05/20/world/taliban-s-ban-on-poppy-a-success-us-aides-say.html> (Erişim Tarihi: 31.03.2023)

DEA. (2021, 01 01). <https://www.dea.gov/factsheets/fentanyl> (Erişim Tarihi: 01.10.2022)

DeutscheWelle. (2021, 04 09). <https://www.dw.com/en/could-the-taliban-form-an-alliance-with-mexicos-drug-cartels/a-59086206> (Erişim Tarihi: 18.09.2022)

EMCDDA. <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13410/emcdda-methamphetamine-in-Afghanistan-report.pdf> (Erişim Tarihi: 14.03.2023)

EMCDDA. (2021). *Methamphetamine from Afghanistan: 'signals indicate that Europe should be better prepared.* Brüksel: emcdda.

EU4MD. (2021). *Methamphetamine from Afghanistan: Signals indicate that Europe should be better prepared.* Brüksel: European Union.

Felbab-Brown, V. (2021). Pipe Dreams: The Taliban and Drugs from the 1990s into its New Regime. *Brookings Institute*, <https://www.brookings.edu/articles/pipe-dreams-the-taliban-and-drugs-from-the-1990s-into-its-new-regime>. (Erişim Tarihi: 14.04.2023)

Ferruchi, G. (2021, 10 01). *the conversation*. <https://theconversation.com/in-afghanistan-opium-is-as-big-a-winner-as-islamic-extremism-166474> (Erişim Tarihi: 26.04.2023)

GlobalInitiative. (2020, 11 09). <https://globalinitiative.net/analysis/esaobs-risk-bulletin-12/> (Erişim Tarihi: 11.12.2022)

Goodarzi, J. (1996, 09 25). Washington and the Taliban - Strange Bedfellows. *Middle East International*, 536, 16-17.

Greenfield, V. R., Pardo, B., & Taylor, J. (2021, 01 01). *Afghanistan in the Era of Fentanyl*. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PEA1000/PEA1088-1/RAND_PEA1088-1.pdf (Erişim Tarihi: 31.10.2022)

Griffith, M. (2002). *Reaping the whirlwind : the Taliban movement in Afghanistan*. Londra: Pluto.

Insight Crime. (2011, 01 04). <https://insightcrime.org/news/analysis/mexican-cartels-buying-drugs-in-afghanistan/> (Erişim Tarihi: 24.02.2023)

International Crisis Group. (2019, 01 08). <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/299-fire-and-ice.pdf> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

Landey, J. (2021, 08 16). Reuters. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/profits-poppy-afghanistans-illegal-drug-trade-boon-taliban-2021-08-16/> (Erişim Tarihi: 16.11.2022)

Lintner, B. (2001). Taliban Turns to Drugs. *Far Eastern Economic Review*, 164(40), 8-26.

Mansfield, D. (2019). *Denying Revenue or Wasting Money? Assessing the Impact of the Air Campaign Against 'Drugs Labs' in Afghanistan*. Londra: LSE International Drug Policy Unit.

Mansfield, D., & Soderholm, A. <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2019/09/30/long-read-the-unknown-unknowns-of-afghanistans-new-wave-of-methamphetamine-production/> (Erişim Tarihi:071.02.2023)

MepaNews. (2021, 08 21). <https://www.mepanews.com/taliban-afyonun-ham-madesi-olan-hashasin-ekimini-yasaklamaya-basladi-46753h.htm> (Erişim Tarihi: 09.11.2022)

Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. (2021). *Türkiye Uyuşturucu Raporu*. Ankara: NDB Yayınları.

National Institute on Drug Abuse. (2021, 06 01). <https://www.drugabuse.gov/publications/drugfacts/fentanyl> (Erişim Tarihi: 17.03.2023)

Newberg, P. (2005). Surviving State Failure: Internal War and Regional Conflict in Afghanistan's Neighborhood. W. Zartman içinde, *Rethinking the Economics of War:The Intersection of Need, Creed,and Greed* (s. 206). Baltimor: Johns Hopkins University Press.

Peters, G. (2009). *How Opium Profits the Taliban*. Washington: Peaceworks.

Purple, M. (2021, 08 20). <https://www.theamericanconservative.com/articles/we-turned-afghanistan-into-an-opium-den/> (Erişim Tarihi: 12.02.2023)

Raşid, A. (1995, 05). Nothing to Declare. *Far Eastern Economic Review*, 11.

Raşid, A. (1999). The Taliban: Exporting Extremism. *Foreign Affairs*, 78(6), 22-35.

Raşid, A. (2001). *Taliban, İslamiyet, Petrol ve Orta Asya'da Büyük Oyun*. İstanbul: Everest.

Reuters.<https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-drugs-un-idUSBRE9980OF20131009>. (Erişim Tarihi: 11.12.2022)

Rubin, B. (2004, 09 7). [afghandata.http://afghandata.org:8080/xmlui/bitstream/handle/azu/13935/azu_acku_pamphlet_hv5840_a23_r83_2004_w.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://afghandata.org:8080/xmlui/bitstream/handle/azu/13935/azu_acku_pamphlet_hv5840_a23_r83_2004_w.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (Erişim Tarihi: 15.02.2023)

Şen, A. E. (2021, 06 21). <https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/turkiyede-yapilan-en-buyuk-kokain-operasyonlarin-ayrintilari-ortaya-cikti-6503052/> (Erişim Tarihi: 19.09.2022)

T.C İçişleri Bakanlığı basın açıklaması. (2020, 06 26). <https://www.icisleri.gov.tr/uyusturucu-ile-mucadele-kapsaminda-yurutulen-calismalar-sonuc-verdi> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)

The Coleman Institute. (2019, 01). <https://thecolemaninstitute.com/dangers-of-fentanyl/> (Erişim Tarihi: 22.02.2023)

Udalova, N. (2000). *Drug Trafficking On The Silk Road : The Security Environment in Central Asia*. 8. Washington: Carnegie Endowment.

UNODC. (1997). *World Drug Report*. Newyork: United Nations.

UNODC. (2003, Ekim 01). https://www.unodc.org/pdf/afg/afghanistan_opium_survey_2003.pdf (Erişim Tarihi: 12.01.2023)

UNODC. (2005, 11 01). https://www.unodc.org/pdf/afg/afg_survey_2005_exsum.pdf (Erişim Tarihi: 12.04.2023)

UPİ. (2021, 10 02). Upi voices. <https://www.upi.com/Voices/2021/09/02/afghanistan-Afghanistan-opium-trade-Taliban/6291630585069/> (Erişim Tarihi: 31.08.2022)

US Congress. (2009). *Afghanistan's Narco War: Breaking The Link Between Drug Traffickers And Insurgents*. Washington: Us Congress.

Yılbaş, D. Z. (2005). Afganistan'da Uyuşturucu Ekonomisi İle Mücadele: Afyonun Tarlada İmhasına Yönelik Tedbirlere Öncelik Veren Stratejilerin Sınırları. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar* (17), 32-46.

Yaseen, M. N. (2021, 09 01). Pakistan-Afganistan İlişkileri. *Kriter*, 6(60).

Middle East Perspectives
2(1) ARALIK Sayısı Hakemlerimiz

Prof. Dr. Hüsamettin İnaç (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kaan Kutlu Ataç (Mersin Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İskender Karakaya (Yozgat Bozok Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Sina Kısacık (Kıbrıs İlim Üniversitesi)